

HRVATSKA PČELA

godiste 131.
Zagreb, 2012.
ISSN 1330-3635

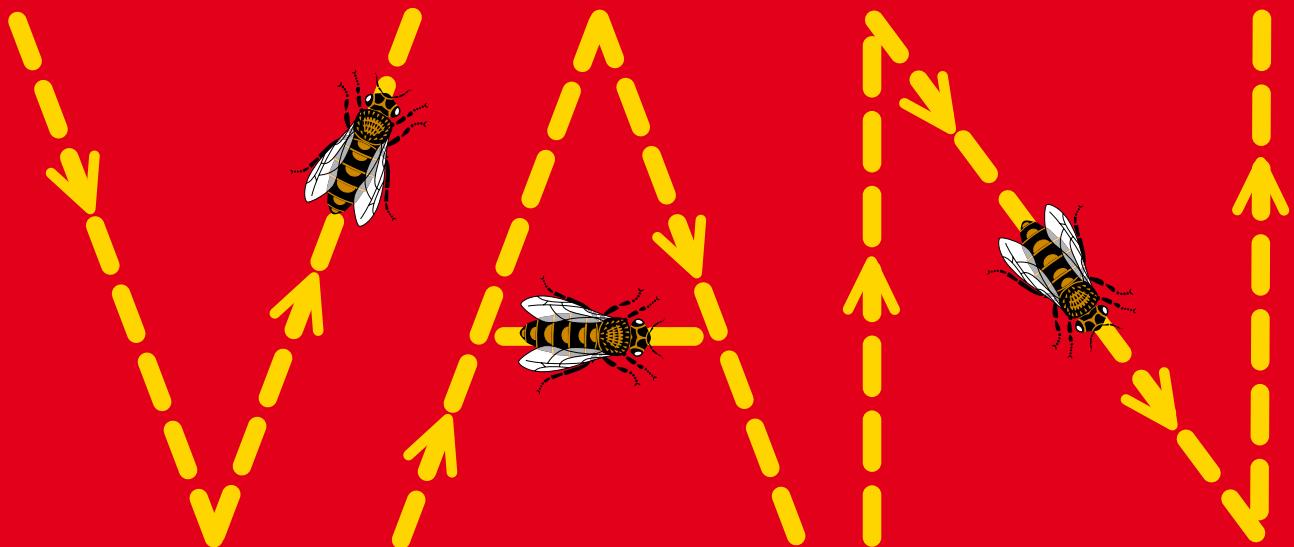
7-8

Ekovar

Nije dobro,
ali...bit će
bolje!

Utjecaj
“pijanstva” na
ponašanje pčela

Bayvarol®, u proljeće prvo test, potom terapija.

Prije tretiranja, potrebno je provesti dijagnostički postupak kako bi se odredio razmjer infekcije pčelinjeg legla grinjom **Varroa destructor**. Ovisno o razmjeru infestacije varoozom potrebno je tretiranje kolonija Bayvarol®-om u trajanju 4 do 6 tjedana sa 4 trake po košnici. Bayvarol® je učinkovit protiv varooze, ali istovremeno potpuno bezopasan za pčele.

stacijske pčelinjeg legla grinjom **Varroa destructor. Ovisno o razmjeru infestacije varoozom potrebno je tretiranje kolonija Bayvarol®-om u trajanju 4 do 6 tjedana sa 4 trake po košnici. Bayvarol® je učinkovit protiv varooze, ali istovremeno potpuno bezopasan za pčele.**

Bayvarol® trake Za suzbijanje varooze.

Sastav - Flumetrin 3.6 mg, PVC traka do 6.61 g, 4.23 mg 85% flumetrina = 3.6 mg 100% flumetrina. **Indikacije** - Dijagnoza i liječenje varooze pčela. **Kontraindikacije** - Lijek se ne smije primjenjivati u vrijeme unosa nektara u košnicu. Bayvarol® vrpcu ne smije se primjenjivati istovremeno s drugim lijekovima za suzbijanje nozemoze ili varooze. **Napomene i mjere opreza** - U osjetljivih osoba flumetrin može uzrokovati alergijske reakcije na koži, zato u radu s pripravkom Bayvarol® treba upotrebljavati zaštitne rukavice. U slučaju dodira s trakama ruke treba temeljito oprati vodom i sapunom. Pri rukovanju vrpcom zabranjeno je jesti, pitati i pušiti, a pripravak se ne smije pohraniti na mjestima gdje se drži hrana i piće. **Karenčija** - Ako se Bayvarol® vrpcе primjenjuju u skladu s uputom nema ograničenja u uporabi meda za ishranu ljudi. Med: 0 dana. **Način izdavanja** - Izdaje se na veterinarski recept. **Proizvođač** - Bayer HealthCare AG, Leverkusen, Njemačka. **Zastupnik** - Bayer d.o.o., Zagreb, Hrvatska, R. Čimermana 64 a, tel. 6599 935; fax. 6599 902, e-mail: andrej.dean@bayerhealthcare.com

HRVATSKA PČELA

GODIŠTE / YEAR 131

BROJ / NUMBER 7-8

SRPANJ - KOLOVOZ / JULY - AUGUST 2012.

U ovom broju / In this issue

- 218. Aktualnosti / Actualities
- 226. Kolumna / Column
- 227. Tehnologija pčelarenja / Beekeeping technology
- 227. Radovi na pčelinjaku u srpnju i kolovozu /
Activities on apiary in july and august
Igor Petrović
- 229. Ekovar - sredstvo protiv varoe / Ekovar - agent for suppression of varroa
Ivan Šiskov
- 231. Učestala pitanja o kontroli i suzbijanju varooze /
The most common questions about control and repression of varoosis
Zlatko Tomljanović
- 232. Ekološko pčelarenje / Apitherapy
- 233. Znanost / Science
- 236. Zanimljivosti / Interesting matters
- 238. Gospodarstvo / Economy
- 242. Reportaže / Reports
- 248. Medonosno bilje / The bee pasture
- 250. Dopisi / Letters
- 254. Najave / Announcements
- 255. Oglasni / Advertisements
- 256. In memoriam

ČASOPIS
HRVATSKOG
PČELARSKOG
SAVEZA
Stručni časopis
"Hrvatska pčela"
osnovalo je Hrvatsko-slavonsko
pčelarsko društvo
u Osijeku 1881.
godine, te je u po-
četku tiskan kao
"Slavonska pčela",
zatim kao "Hrvatska pčela" i "Pčela". To je jedan od
najstarijih pčelarskih časopisa u
svijetu.

SLIKA S NASLOVNICE:

ROJ NA GRANI
FOTO: M. BRLOBUS-JUG

NAKLADNIK
Hrvatski pčelarski savez
Pavla Hatza 5.
10000 ZAGREB
Telefoni:
urednik - 01/48-19-536,
099/481-95-39
Vesna Filmar, administracija
01/48-11-327,
099/481-95-37
Tomislav Gerić, tajnik
01/48-11-325,

099/481-95-38
Martin Kranjec, predsjednik -
099/481-95-36
Ivana Berg-Divald, dipl. novinar
099/481-95-35
Saša Petrić, voditelj potpora
099/481-95-34
Fax: 01/48-52-543
E-mail: pcelarski-savez@
zg.t-com.hr
www.pcela.hr
ŽR: 2484008-1100687902

IZDAVAČKI SAVJET
Predsjednik Savjeta:
Zlatko Tomljanović,
dr. vet. med.

ČLANOVI:
mr. sc. Marijan Katalenić
prof. dr. Nada Vahović
dr. sc. Dražen Lušić
mr. sc. Nenad Stržak
prof. dr. sc. Dragan Bubalo

Stjepan Žganjer
doc. dr. sc. Ivana Tlak Gajger,
dr. vet. med.

UREDNIŠTVO:
prof. dr. sc. Zlatko Puškadija
mr. sc. Đurđica Sumrak
dr. sc. Ljerka Zeba
mr. sc. Jasminka Papić
Saša Petrić, ing. polj.
Boris Bučar, dipl. ing.

UREDNIK
Vedran Lesjak, dipl. ing. agr.

NOVINARKA I LEKTORICA
Ivana Berg-Divald,
magistra novinarstva

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
StudioQ

Zapisnik sa sjednice Upravnog i Nadzornog odbora HPS-a

održane 31. svibnja 2012. godine s početkom u 11 sati, u prostorijama Hrvatskog pčelarskog saveza, ulica Pavla Hatza 5/III, Zagreb.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi UO-a: Dragutin Jureša, Krešo Piljak, Martin Kranjec, Vinko Saleta, Branko Brkić, Zvonimir Pajnić, Slobodan Nišević, Vladimir Bilek, Branko Tomšić, Ana Konstanevečki, Damir Zanoškar, Arduino Bubola, Neven Čemeljić, Berislav Atalić, Branko Slavica. Opravdano odsutni članovi UO-a: Ivica Kuliš, Drago Mikulan, Petar Trogrić, Zlatko Šimunić, Dario Frangen, Kristijan Dubravac. Prisutni članovi NO-a: Stjepan Brijačak, Ankica Dušević, Josip Križ.

Sjednicu je otvorio predsjednik HPS-a Martin Kranjec pozdravivši sve prisutne, te je predložio sljedeći dnevni red:

1. Prihvatanje zapisnika sa sjednice UO-a i NO-a od 26. siječnja 2012.
2. Razmatranje i informiranje o statusu prijedloga **Pravilnika o pčelarskim vozilima**.
3. Razmatranje i informiranje o nesretnom događaju u Koprivnici, te donošenje odluke o provođenju odredbi **Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše**.
4. Informiranje i donošenje adekvatnih odluka o održavanju stručnog skupa na temu „Pesticidi – način borbe i suživot“.
5. Donošenje Odluke o pokretanju postupka za izradu **Prijedloga Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2014. do 2016. godine**.
6. Razno – pitanja i odgovori.

Predloženi dnevni red dan je na usvajanje.

Berislav Atalić predložio je da se pod točkom **Razno** ukratko razmotri protekla sjednica Skupštine HPS-a.

Zvonimir Pajnić isto tako je za točku **Razno** predložio kratak osvrt na sve učestalije krade košnica.

Predloženi dnevni red s dopunama usvojen je jednoglasno.

Ad. 1) Prihvatanje zapisnika sa sjednice UO-a i NO-a od 26. siječnja 2012.

U zadnjem zapisniku došlo je do propusta u ispisu te je u popisu prisutnih članova UO-a zabunom ispušten Branko Slavica koji je bio prisutan na sjednici, dok je Berislav Atalić zabunom unesen u zapisnik kao prisutan član na sjednici.

Navedene opaske su prihvачene te je predloženi zapisnik usvojen jednoglasno.

Ad. 2) Razmatranje i informiranje o statusu prijedloga Pravilnika o pčelarskim vozilima

Kratko uvodno obrazloženje dao je **predsjednik HPS-a Martin Kranjec**, te je upoznao prisutne da su sastanku **Povjerenstva**, čiji je i on član, prisustvovali predstavnici Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, predstavnici Centra za vozila RH, predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva prometa.

Na sastanku povjerenstva razmatrana je problematična pčelarskih vozila te je predloženo da u **Pravilnik** koji će regulirati pčelarska vozila bude unesen termin teretnih vozila za pčelarske potrebe.

Ministarstvo prometa i Ministarstvo unutarnjih poslova zatražilo je uspostavu jedinstvenog registra. Pravilnik će regulirati rokove podnošenja prijave i rokove dostavljanja potvrda o statusu vozila, te će isto tako biti predviđeno postupanje u vezi izdavanja potvrda u iznimnim situacijama.

Ministarstvo poljoprivrede zatražilo da se pravo na registraciju teretnih vozila za pčelarske potrebe odbri samo selećim pčelarima koji imaju iznad 30 pčelinjih zajednica.

Iz svih ovih prijedloga članova Povjerenstva vidljivo je da oni isto tako prate internetske stranice Hrvat-

PREPORUKA PČELARIMA

Poštovani pčelari,

izrazito nepovoljni vremenski uvjeti odrazili su se na vrlo slabi prinos uljene repice te izrazito slab unosa proljetnog cvjetnog meda, a nagli pad temperatura sredinom travnja doveo je do smrzavanja više od 70 posto pupova bagrema na čitavom području Hrvatske. Ista situacija se dogodila i sa pupovima amorfne sredinom svibnja. Isto tako, stanje nije bolje ni u primorskom dijelu gdje su učestale oborine te jaki udari bure i ove godine uništili unos kadulje.

S obzirom na sve navedeno - Hrvatski pčelarski savez preporuča da minimalna veleprodajna otkupna cijena bagrema u 2012. godini ne bude ispod 30 kuna.

HPS

skog pčelarskog saveza www.pcela.hr i da su dobro upoznati sa situacijom, te da su ovi prijedlozi i posljedica navedenog.

Nakon rasprave donesen je sljedeći

Zaključak: Jednoglasno se prihvata informacija sa sjednice Povjerenstva za izradu Pravilnika o pčelarskim vozilima.

Ad. 3) Razmatranje i informiranje o nesretnom događaju u Koprivnici, te donošenje odluke o provođenju odredbi Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše

Informaciju o navedenoj problematiki prisutnima je izložio predsjednik HPS-a Martin Kranjec, te je ukratko iznio slijed događanja u čemu je Hrvatski pčelarski savez bio uključen od samog početka.

- HPS je putem svoje stručne novinarske službe medijski amortizirao cijeli slučaj, i davali smo izjave primjerene situaciji. No, ova točka dnevnog reda ima i svoju drugu pozadinu, a to je primjena Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše, kako se na terenu provode njegove odredbe.

Pčelar je i u ovom slučaju odradio sve što se tiče javljanja povjereniku i svega ostalog, no jedan segment nije do kraja ispoštivan, a to je **udaljenost**.

Pčelari se ipak moraju naučiti poštivati odredbe propisa, za svoje dobro prije svega. Inspekcije na terenu provjeravaju sve, Ministar traži od Saveza da predloži izmjene u *Pravilniku o držanju pčela i katastru pčelinje paše* - za te prijedloge ima vremena, stoga bi bilo dobro da se udruge uključe aktivno u taj proces, da se s terena daju mišljenja i prijedlozi koje onda treba uvrstiti u željenu formu i predložiti ministarstvu kao prijedlog HPS-a.

Usljedila je rasprava.

Donesen je zaključak, koji je jednoglasno i prihvacen: Uputiti dopis udrugama i povjerenicima da u roku od 30 dana dostave svoje primjedbe, prijedloge i iskustva s terena u pogledu primjene Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše;

UO HPS-a odredit će povjerenstvo za izradu prijedloga izmjena i dopuna novog Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše;

- izraditi interni Pravilnik o radu povjerenika;
- po potrebi održati radne sastanke s povjerenicima.

Ad. 4) Informiranje i donošenje adekvatnih odluka o održavanju stručnog skupa na temu „Pesticidi – način borbe i suživota“.

Kratak uvod dao je predsjednik HPS-a Martin Kranjec, te je prisutne upoznao sa svrhom iniciranja kako osnivanja Odbora za očuvanje i zaštitu pčele, tako i intencije da se oformi jedan stručan skup na kojem bi se prezentirala problematika uporabe raznih sredstava za zaštitu bilja – pesticida, kao i način i uporaba istih, ali i sredstava koja nisu štetna za pčele, te kako i na koji način ispravno upotrebljavati sredstva za zaštitu bilja. Osim toga, raspravljat će

se i o registraciji sredstava za zaštitu bilja, te o mnogim drugim temama koje su od interesa za pčelare, ali i za druge sudionike u biljnoj proizvodnji. Upravo zbog velikog broja drugih sudionika u biljnoj proizvodnji, stručnom skupu, uz prisutne, prisustvovali bi i predstavnici drugih grupacija, poput voćara, vinogradara, ratara, maslinara, proizvodača sredstava za zaštitu bilja, doradivači sjemena, te sve ostale grupacije koje na bilo koji način sudjeluju u biljnoj proizvodnji.

Nažalost, došlo je do odgađanja održavanja stručnog skupa za vrijeme ljetnih mjeseci, te se isti planira za kraj rujna ove godine. Razlozi tome su tehničke prirode.

Načelnik odjela za zaštitu sredstava pri Ministarstvu poljoprivrede informirao nas je u pogledu akcija koje Ministarstvo poljoprivrede provodi, odnosno - koje će provoditi tijekom sljedećih mjeseci, te je naznačio da su u tijeku izmjene i dopune *Pravilnika o zaštiti sjemena za sjetvu*, te isto tako i provedbeni propisi o izgledu i načinu uporaba sijačica u sjetvi tretiranog sjemena.

S obzirom na to da je Ministarstvo u *punom ritmu rada* što se tiče izmjena i dopuna provedbenih akata, konstatirano je da bi **najbolje vrijeme održavanja stručnog skupa bio mjesec rujan 2012. godine**, kako bi se na vrijeme mogle odraditi sve aktivnosti kako u pogledu izmjena i dopuna provedbenih akata Ministarstva poljoprivrede, tako i u pogledu izrade još jednog akta u kojem bi **Hrvatski pčelarski savez** dao svoj veliki doprinos. Tu se radi o propisu kojim bi se propisao **način monitoringa na terenu**, te sve aktivnosti i pravila koja se moraju poduzeti nakon što se na terenu utvrdi pomor pčelinjih zajednica. U tom aktu utvrđio bi se redoslijed obavlještanja nadležnih institucija koje moraju postupati u okviru svojih ovlaštenja nakon što zaprime poziv da se na terenu dogodio pomor pčela.

Donošenjem takvog akta znatno bi se olakšalo postupanje pčelarima na terenu.

Istaknuta je i činjenica da Ministarstvo poljoprivrede intenzivno radi na usklajivanju s propisima i preporukama EU, te se u tome predviđaju i rigoroznije mјere.

Pravilnik o monitoringu bi odradio HPS, te uputio svim institucijama podnesak kojim bi zatražio njihova očitovanja, što bi oni kao institucije mogle odraditi u pojedinim slučajevima kada se na terenu dogodi pomor pčela. Na taj način bismo uspostavili sustav, te utvrđili redoslijed postupanja.

Zaključak: Jednoglasno se prihvata navedena informacija te se prihvataju daljnje aktivnosti u pogledu održavanja stručnog skupa.

Ad. 5) Donošenje Odluke o pokretanju postupka za izradu Prijedloga Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2014. do 2016. godine

Kratak osvrt, uz obrazloženje predmetne točke dnevnog reda, dao je predsjednik HPS-a Martin Kranjec, te je podsjetio prisutne da je pred nama veliki zadatak. Postojeći program realizira se već drugu

godinu zaredom. Upravo danas nam je poslan *nacrt (draft) prijedloga novog Pravilnika o uvjetima i načinu provedbe posebnih mjera pomoći za sektor pčelarstva prema Nacionalnom pčelarskom programu za razdoblje od 2011. do 2013. godine*, te je isti neposredno pred sjednicu i predočen članovima UO-a i NO-a HPS-a.

Ukratko, način nabave VMP-a isti je kao i prošle godine. Veterinarski institut daje tzv. „markice“ za uporabu. Distribucija VMP-a ostaje ista kao i prošle godine, s time da se očekuje raniji početak same distribucije krajem lipnja.

Tehnička pomoć i mjera racionalizacije selećeg pčelarstva provodit će se na isti način kao i prošle godine, uz smanjivanje minimalnog iznosa za navedene mjere. Što se tiče mjere *Kontrole kvalitete meda*, ona je uistinu vrlo upitna što se tiče njene provedbe, iako je ušla u Pravilnik. Mi smo dali opasku da je teško provediva na terenu, ali je njeno uvrštavanje ipak prihvaćeno. Smatramo da je nejasno definirana realizacija mjere. Prvo ide javni poziv prema laboratorijima, tek se onda naknadno ide u postupak realizacije na terenu. Stoga treba čekati oficijalni izlazak Pravilnika na teren.

Moramo reći da postoji problem u provođenju *Programa suzbijanja kontrole varooze za 2012. godi-*

Na temelju članka 35. Statuta Hrvatskog pčelarskog saveza, a u vezi članka 20. Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše, Upravni odbor na svojoj sjednici održanoj 31. svibnja 2012. godine donio je sljedeću

ODLUKU

1. UO HPS-a donosi ovu odluku te istu upućuje prema udrugama i obvezuje iste da provedu unutar svog članstva raspravu koje bi se mjere potpora predvidjele u novom prijedlogu za Nacionalni pčelarski program od 2014. do 2016. godine.
2. Rok za dostavu prijedloga je 1. prosinac 2012.
3. Pčelarske udruge svoje prijedloge upućuju na stručnu službu Hrvatskog pčelarskog saveza.
4. Ova odluka bit će objavljena u časopisu „Hrvatska pčela“, kao i na stranicama HPS-a.

U Zagrebu, 31. svibnja 2012.

Upravni odbor HPS-a
Martin Kranjec, predsjednik

nu, i tu moramo postaviti zahtjev prema ministru da se razjasne određena pitanja.

U materijalima za ovu sjednicu ukratko smo vam predočili problematiku.

Zaključak: UO HPS-a donosi odluku da se prema udrugama uputi dopis temeljem kojeg će sve udruge provesti unutar svojeg članstva raspravu koje bi se mjere potpora predvidjele u novom prijedlogu za Nacionalni pčelarski program od 2014. do 2016. godine. Rok za dostavu prijedloga je 1. prosinca 2012. godine. Ova odluka bit će objavljena u časopisu „Hrvatska pčela“ kao i na stranicama HPS-a.

Nakon zadnje točke Dnevnog reda: *Razno – pitanja i odgovori*, sastanak UO-a i NO-a HPS-a završio je s radom u14 sati.

NAPOMENA: Ovo je skraćena verzija Zapisnika. Opširnije (s citiranim raspravama) pročitajte na internetskoj stranici Hrvatskog pčelarskog saveza www.pcela.hr. – u rubrici **Zapisnici**.

Zapisnik sastavio:

Tomislav Gerić, tajnik Saveza

Na temelju članka 35. Statuta Hrvatskog pčelarskog saveza, a u vezi članka 20. Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše, Upravni odbor na svojoj sjednici održanoj 31. svibnja 2012. godine donio je sljedeću

ODLUKU

Ovom Odlukom Upravni odbor HPS-a upućuje natupak udrugama i povjerenicima da u roku do 31. srpnja 2012. godine dostave svoje primjedbe, prijedloge i iskustva s terena u pogledu primjene Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše.

Navedene primjedbe i prijedlozi na Pravilnik o držanju pčela i katastru pčelinje paše upućuju se na stručnu službu HPS-a, koja će iste obraditi i uputiti na UO HPS-a.

UO HPS-a uputit će konačni prijedlog izmjena i dopuna Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše prema Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja radi pokretanja postupka izmjena postojećeg Pravilnika.

Ova Odluka objavljuje se na stranicama HPS-a, te će ista biti objavljena i u časopisu „Hrvatska pčela“.

U Zagrebu, 31. svibnja 2012.

Objavljen Pravilnik o potporama za pčelarstvo u 2012. godini

UNARODnim novinam br 68. od 27. lipnja 2012. objavljen je novi Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe posebnih mjera pomoći za sektor pčelarstva u 2012. godini prema Nacionalnom pčelarskom programu za razdoblje od 2011. do 2013. godine, koji ovdje u cijelosti prenosimo.

Obrasce možete preuzeti na internetskim stranicama Hrvatskog pčelarskog saveza www.pcela.hr ili Narodnih novina www.nn.hr.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE 1594

Na temelju članka 15. stavka 2. Zakona o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda (»Narodne novine« broj 149/09 i 22/11),
ministar poljoprivrede donosi

PRAVILNIK O UVJETIMA I NAČINU PROVEDBE POSEBNIH MJERA POMOĆI ZA SEKTOR PČELARSTVA U 2012. GODINI PREMA NACIONALNOM PČELAR- SKOM PROGRAMU ZA RAZDOBLJE OD 2011. DO 2013. GODINE

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Ovim se Pravilnikom propisuju detaljni uvjeti, kriteriji i načini za ostvarivanje prava na novčanu potporu sektoru pčelarstva u 2012. godini koja je predviđena u sklopu Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje od 2011. do 2013. godine (u dalnjem tekstu: Program).

(2) Potpora sektoru pčelarstva prema Programu podrazumijeva dodjelu bespovratnih novčanih sredstava iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Članak 2.

Pojmovi korišteni u ovome Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- Podnositelj zahtjeva – svaka fizička ili pravna osoba koja podnosi zahtjev sukladno odredbama ovoga Pravilnika.
- Ponuditelj – svaka fizička ili pravna osoba koja podnosi ponudu na javni poziv raspisan sukladno odredbama ovoga Pravilnika.
- Korisnik – svaka fizička ili pravna osoba koja je zadovoljila uvjete Programa, ovoga Pravilnika i zahtjeva raspisanog sukladno odredbama ovoga Pravilnika.
- Evidencija pčelara i pčelinjaka – baza podataka koja obuhvaća popis pčelara i pčelinjaka u Republici Hrvatskoj koju vodi Hrvatska poljoprivredna agencija (u dalnjem tekstu: HPA) na temelju članka 18. Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše (»Narodne novine« broj 18/08).

Članak 3.

- Mjere koje se provode tijekom odvijanja Programa su:
 - suzbijanje varooze pčela;
 - kontrola kvalitete meda;

3. obnavljanje pčelinjeg fonda;

4. racionalizacija troškova selećeg pčelarstva;

5. tehnička pomoć pčelarima.

(2) Mjere iz stavka 1. ovoga članka provode se podnošenjem zahtjeva i/ili raspisivanjem javnog poziva.

Članak 4.

Troškovi za koje se ne može ostvariti potpora su:

- porezi, uključujući porez na dodanu vrijednost,
- carinske i uvozne pristojbine i sve ostale naknade,
- novčane kazne, finansijske kazne i troškove parničnog postupka,
- rabljena oprema,
- troškovi transporta,
- bankovni troškovi, troškovi jamstava i slične naknade,
- troškovi pretvaranja, naknade i tečajni troškovi vezani uz račune u eurima, kao i drugi isključivo finansijski izdaci,
- plaćanja u naturi,
- svi troškovi održavanja, amortizacije i najma.

Članak 5.

(1) Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (u dalnjem tekstu: Agencija za plaćanja) za mjere Suzbijanje varooze pčela, Obnavljanje pčelinjeg fonda, Racionalizacija troškova selećeg pčelarstva, Tehnička pomoć pčelarima i Kontrola kvalitete meda:

- zaprima i obrađuje zahtjeve,
- obavlja administrativnu kontrolu zahtjeva i kontrolu na terenu.

(2) Agencija za plaćanja za mjeru Kontrola kvalitete meda:

- raspisuje i provodi javni poziv,
- zaprima i obrađuje ponude,
- obavlja administrativnu kontrolu ponuda i kontrolu na terenu.

II. PROVEDBA MJERA PUTEM ZAHTJEVA

Članak 6.

(1) Za mjere iz članka 5. stavka 1. ovoga Pravilnika podnosi se Zahtjev Agenciji za plaćanja.

(2) Podnositelj zahtjeva mora u Zahtjevu potvrditi da:

- je upoznat s odredbama Programa i ovoga Pravilnika,
- je pažljivo pročitao i da će poštivati propisane upute za ispunjavanje obrasca Zahtjeva,
- su podaci navedeni u Zahtjevu istiniti,
- će omogućiti kontrolu na terenu i/ili inspekcijski nadzor.

(3) Obrazac zahtjeva za:

- mjeru Suzbijanje varooze pčela nalazi se u Prilogu I. ovoga Pravilnika,
- mjeru Obnavljanje pčelinjeg fonda nalazi se u Prilogu II. ovoga Pravilnika,
- mjeru Racionalizacija troškova selećeg pčelarstva nalazi se u Prilogu III. ovoga Pravilnika,

- mjeru Tehnička pomoć pčelarstvu nalazi se u Prilogu IV. ovoga Pravilnika,
- mjeru Kontrola kvalitete meda nalazi se u Prilogu V. ovoga Pravilnika.
- (4) Obrasci iz stavka 3. ovoga članka šalju se isključivo u tiskanom obliku, zajedno s traženom dokumentacijom, poštom ili neposredno na adresu Agencije za plaćanja.
- (5) Zahtjev iz stavka 1. ovoga članka podnesen nakon roka za pojedinu mjeru, smatrat će se nepravovremeno podnesenim i neće se razmatrati.

MJERA SUZBIJANJE VAROOZE PČELA

Članak 7.

(1) Mjerom Suzbijanje varooze pčela sufinancira se suzbijanje varooze u 2012. godini financiranjem nabave veterinarsko-medicinskih proizvoda (u daljnjem tekstu: VMP) za jedno tretiranje protiv varooze u skladu s Programom kontrole i suzbijanja varooze u 2012. godini (Klasa: 322-02/12-01/01, Urbroj: 525-06-1-0547/12-1 od 4. siječnja 2012. godine).

(2) Pravo na korištenje mjere iz stavka 1. ovoga članka imaju pčelari upisani u Evidenciju pčelara i pčelinjaka.

Članak 8.

(1) Pravo na sufinanciranje iz članka 7. ovoga Pravilnika pčelari ostvaruju prema broju pčelinjih zajednica upisanih u Evidenciju pčelara i pčelinjaka.

(2) Jedinični iznos potpore po pčelinjoj zajednici podrazumijeva novčanu vrijednost kupljenog VMP-a (bez PDV-a) potrebnog za jedno tretiranje protiv varooze jedne pčelinje zajednice za koji je pčelar priložio provođajani račun.

(3) Maksimalni jedinični iznos potpore po pčelinjoj zajednici za provođenje mjere iz stavka 1. ovoga članka iznosi 25,00 kuna.

(4) Ukupni iznos potpore po pčelaru za provođenje mjere iz članka 7. ovoga Pravilnika ne može biti veći od iznosa koji je jednak umnošku broja pčelinjih zajednica iz Evidencije pčelara i pčelinjaka i jediničnog iznosa potpore.

(5) Ako je pčelar priloženim računima opravdao manji iznos od moguće maksimalne potpore iz stavka 3. ovoga članka pripada mu potpora u tom manjem iznosu.

(6) Pčelar je dužan VMP primjenjivati u skladu s uputama proizvođača i Programom kontrole i suzbijanja varooze u 2012. godini.

Članak 9.

(1) Podnositelj zahtjeva Agenciji za plaćanja podnosi Zahtjev do 31. kolovoza 2012. godine te prilaže:

- račune o kupljenom VMP-u izdane u razdoblju od 1. siječnja do 31. kolovoza 2012. godine iz kojih je razvidno za koliko pčelinjih zajednica je preuzeo VMP,
- punomoć u slučaju kada pčelar pravnoj osobi prenosi pravo na podnošenje Zahtjeva i kojom opunomoćeniku prenosi svoje pravo na korištenje pomoći prema mjeri Suzbijanje varooze pčela.

(2) Obrazac punomoći iz stavka 1. ovoga članka nalazi se u Prilogu I.A. ovoga Pravilnika.

(3) Ako opunomoćenik podnosi Zahtjev za veći broj pčelara dužan je priložiti objedinjenu specifikaciju svih zahtjeva.

MJERA OBNAVLJANJE PČELINJEG FONDA

Članak 10.

(1) Mjerom Obnavljanje pčelinjeg fonda sufinancira se prodaja i kupnja selekcioniranih matica pčela.

(2) Pravo na korištenje mjere iz stavka 1. ovoga članka imaju:

- uzgajivači pčelinjih matica registrirani u Upisniku uzgajivača selekcioniranih matica pčela i upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstva,
- pčelari upisani u Evidenciju pčelara i pčelinjaka.

Članak 11.

(1) Uzgajivač iz članka 10. stavka 2. ovoga Pravilnika Zahtjev podnosi Agenciji za plaćanja do 31. kolovoza 2012. godine s priloženim:

- preslikama računa ili u slučaju da nije u sustavu potreza na dohodak otkupnih blokova, izdanih u razdoblju od 1. siječnja do 31. kolovoza 2012. godine, iz kojih je razvidan broj prodanih selekcioniranih matica pčela,
- potvrdom HPA da su prodane matice testirane,
- uzgojnog knjigom ovjerenom od Udruge uzgajivača selekcioniranih matica pčela.

(2) Pčelar iz članka 10. stavka 2. ovoga Pravilnika Zahtjev podnosi Agenciji za plaćanja do 31. kolovoza 2012. godine s priloženim:

- računima ili u slučaju da uzgajivač nije u sustavu potreza na dohodak otkupnim blokovima, izdanim u razdoblju od 1. siječnja do 31. kolovoza 2012. godine, iz kojih je razvidan broj kupljenih selekcioniranih matica pčela.

(3) Jedinični iznos potpore po selekcioniranoj matici pčela iznosi 50,00 kuna:

- 20,00 kuna uzgajivaču po prodanoj selekcioniranoj matici,
- 30,00 kuna pčelaru po kupljenoj selekcioniranoj matici.

(4) Ako zbroj svih prihvatljivih zahtjeva za potporom iz stavka 1. i 2. ovoga članka premaši Programom predviđena novčana sredstva za ovu mjeru proporcionalno će se smanjiti jedinični iznos sufinanciranja iz stavka 3. ovoga članka.

MJERA RACIONALIZACIJA TROŠKOVA SELEĆEG PČELARSTVA

Članak 12.

(1) Mjerom Racionalizacija troškova selećeg pčelarstva sufinancira se kupnja nove opreme koja se koristi za selenje pčela.

(2) Pravo na korištenje mjere iz stavka 1. ovoga članka imaju pčelari upisani u:

- Evidenciju pčelara i pčelinjaka kao seleći pčelari,
- Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

Članak 13.

(1) Zahtjev se podnosi Agenciji za plaćanja do 31. kolovoza 2012. godine s priloženim računima izdanim u razdoblju od 1. siječnja do 31. kolovoza 2012. godine, iz kojih je razvidan iznos utrošenih novčanih sredstava za nabavu novih pomagala, pribora i opreme koja se koristi za selenje pčela.

(2) Nabava nove opreme koja se koristi za selenje pčela za koju je moguće podnijeti zahtjev za sufinanciranje:

- priključna vozila,

- mehaničke i/ili hidraulične dizalice,

- utovarne rampe i
- kontejneri.

Članak 14.

- (1) Korisnik mjere iz članka 12. stavka 1. ovoga Pravilnika dužan je voditi detaljnu evidenciju o opremi iz članka 13. stavka 2. ovoga Pravilnika te mu se stavlja zabrana otuđenja sufinancirane opreme pet godina uz mogućnost otpisa sukladno propisanim rokovima amortizacije.
- (2) Mjerom iz članka 13. stavka 1. ovoga Pravilnika omogućava se korisnicima sredstava, povrat do 50% investicije sukladno Programu.
- (3) Ako zbroj svih prihvatljivih zahtjeva premaši Programom predviđena novčana sredstva proporcionalno će se smanjiti jedinični iznos sufinanciranja.
- (4) Minimalni iznos sufinanciranja po korisniku prije mogućeg umanjenja iznosi 1.000,00 kuna, a maksimalni iznos sufinanciranja iznosi 35.000,00 kuna.

MJERA TEHNIČKA POMOĆ PČELARIMA

Članak 15.

- (1) Mjerom Tehnička pomoć pčelarima sufinancira se nabava novih pomagala, pribora i opreme koja se koristi u pčelarstvu.
- (2) Pravo na korištenje mjere iz stavka 1. ovoga članka imaju pčelari upisani u:
- Evidenciju pčelara i pčelinjaka,
 - Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

Članak 16.

- (1) Zahtjev se podnosi Agenciji za plaćanja do 31. kolovoza 2012. godine s priloženim računima izdanim u razdoblju od siječnja do kolovoza 2012. godine, iz kojih je razvidan iznos utrošenih novčanih sredstava za nabavu novih pomagala, pribora i opreme koja se koristi u pčelarstvu.
- (2) Nova pomagala, pribor i oprema koja se koristi u pčelarstvu za koju je moguće podnijeti zahtjev za sufinanciranje:
- košnice,
 - podnice, hranilice, krovovi, bježalice, snelgrove daske, matične rešetke, vratašca, spojka, ručka za košnice,
 - ometač pčela sa okvira,
 - sakupljač cvjetnog praha,
 - čistač cvjetnog praha,
 - mlin za cvjetni prah,
 - sušionik za cvjetni prah,
 - vrcaljka,
 - odgovarajuća posuda za skladištenje i punjenje meda, matične mlječi, cvjetnog praha, propolisa, pčelinjeg voska i pčelinjeg otrova,
 - posuda za cijeđenje,
 - separator meda, voska i matične mlječi,
 - dekristalizator,
 - elektronske vase i njihova oprema,
 - agregat,
 - posuda (korito) za otklapanje saća,
 - otklapać saća,
 - parni topionik voska,
 - preša,
 - sunčani topionik voska,
 - posuda za pročišćavanje voska,
 - posuda za zagrijavanje i raskuživanje voska,

- kalup za lijevanje satnih osnova,
- inkubator za proizvodnju matica,
- pribor za uzgoj i označavanje matica,
- mlin za šećer,
- miješalica za pogače,
- dlijeta,
- žica za žičenje okvira,
- vilice za otklapanje saća,
- nož za otklapanje saća,
- stol za otklapanje saća,
- razmaci okvira za AŽ košnicu,
- kopče i stege za selidbu,
- pčelarske košulje i kombinezoni,
- pčelarske rukavice,
- dimilice,
- cijedila za med,
- okviri,
- nukleusi,
- pčelarska četka,
- kliješta za vađenje okvira,
- sipaonik za pčele,
- stalak (i taca) za okvire prilikom pregleda,
- transformatori za utapanje satne osnove,
- grijači za med,
- kutija za paketne rojeve (multiboks),
- ručni viličar,
- nastavci,
- rešetke za pelud (PVC skidač peluda),
- elektro motor i/ili elektro upravljačka jedinica za vrcaljke,
- ventilacijske mreže,
- mrežice za skupljanje propolisa.

Članak 17.

- (1) Korisnik mjere iz članka 15. stavka 2. ovoga Pravilnika dužan je voditi detaljnu evidenciju o opremi iz članka 16. stavka 2. ovoga Pravilnika te mu se stavlja zabrana otuđenja sufinancirane opreme pet godina uz mogućnost otpisa sukladno propisanim rokovima amortizacije.
- (2) Mjerom iz članka 15. stavka 1. ovoga Pravilnika omogućava se korisnicima sredstava, povrat do 50% investicije sukladno Programu.
- (3) Ako zbroj svih prihvatljivih zahtjeva premaši Programom predviđena novčana sredstva proporcionalno će se smanjiti jedinični iznos sufinanciranja.
- (4) Minimalni iznos sufinanciranja po korisniku prije mogućeg umanjenja iznosi 1.000,00 kuna, a maksimalni iznos sufinanciranja iznosi 35.000,00 kuna.

III. PROVEDBA MJERE PUTEM JAVNOG POZIVA

Članak 18.

- (1) Za mjeru iz članka 5. stavka 2. ovoga Pravilnika podnosi se Ponuda na temelju Javnog poziva, koji će raspisati Agencija za plaćanja.
- (2) Javni poziv iz stavka 1. ovoga članka objavljuje se u »Narodnim novinama« i na službenim internetskim stranicama Ministarstva poljoprivrede (www.mps.hr) i Agencije za plaćanja (www.aprrr.hr).
- (3) Javni poziv određuje sljedeće:
- naziv i svrhu mjeru,
 - rokove i uvjete za podnošenje Ponuda,
 - uvjete koje Ponuditelji moraju zadovoljavati,
 - prihvatljive i ostale neprihvatljive troškove.

Članak 19.

(1) Ponuditelj čija Ponuda ne uđeđuje uvjetima propisanim ovim Pravilnikom i Javnim pozivom o tome će biti obaviješten pisanim putem u roku od 30 radnih dana od dana završetka Javnog poziva.

(2) Neudovoljavajuće uvjetima iz stavka 1. ovoga članka podrazumijeva:

- neispunjavanje uvjeta i kriterija propisanih ovim Pravilnikom i Javnim pozivom,
- namjerno davanje krivih podataka u Ponudi od strane ponuditelja.

Članak 20.

(1) Ponude pristigle po objavljenom Javnom pozivu, obrađuju se po redoslijedu zaprimanja.

(2) Prilikom obrade Ponuda utvrđuje se pravovremeno, potpunost i udovoljavajuće Ponuda uvjetima propisanim ovim Pravilnikom i Javnim pozivom.

(3) Zakašnjele, nepotpune ponude, kao i one koje ne udovoljavaju kriterijima propisanim ovim Pravilnikom i Javnim pozivom neće se razmatrati.

MJERA KONTROLA KVALITETE MEDA

Članak 21.

(1) Mjerom Kontrola kvalitete meda sufinancira se ispitivanje dijela parametara koji su dio ispitivanja kvalitete uniflornog meda, i to do dva uzorka po pčelaru u laboratoriju odabranom na javnom pozivu.

(2) Ispitivanje iz stavka 1. ovoga članka vrši se prema sljedećim kriterijima:

- električna provodljivost,
- količina vode,
- količina hidroksi-metil-furfurala,
- udio peludnih zrnaca u netopivom sedimentu.

(3) Pravo na korištenje mjeri iz stavka 1. ovoga članka imaju pčelari upisani u:

- Evidenciju pčelara i pčelinjaka,
- Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

(4) Pčelari svoje pravo ostvaruju na način da ispitivanje kvalitete uniflornog meda obavljaju u laboratorijima osposobljenima za provedbu ove mjeri odabranim na javnom pozivu. Dopošteno je ispitivanje dijela parametara koji su dio ispitivanja kvalitete uniflornog meda, i to do dva uzorka po jednom pčelaru u jednom od laboratorija odabranih na javnom pozivu.

(5) Mjerom iz stavka 1. ovoga članka sufinancira se 90% vrijednosti ispitivanja sukladno stavku 4. ovoga članka, ali ne više od 300,00 kuna po jednom uzorku.

Članak 22.

(1) Agencija za plaćanja raspisuje Javni poziv laboratorijsima osposobljenima za provedbu ove mjeri sukladno ovom Pravilniku i Programu.

(2) Postupak izbora ponuditelja koji ispunjavaju uvjete Javnog poziva i udovoljavaju kriterijima propisanim ovim Pravilnikom i Programom provest će Povjerenstvo koje osniva Agencija za plaćanja.

(3) Agencija za plaćanja će sa laboratorijsima izabrani sukladno stavku 2. ovoga članka zaključiti Ugovor kojim će se urediti međusobna prava i obveze.

(4) Na službenim internetskim stranicama Ministarstva poljoprivrede (www.mps.hr) i Agencije za plaćanja (www.apprrr.hr) objavljuje se:

1. popis laboratorijskih ponuditelja koji su udovoljili uvjetima javnog poziva,
2. uz naziv svakog laboratorijskog naznačiti će se novčana

vrijednost ispitivanja jednog uzorka koju je ponuditelj ponudio na javnom pozivu.

Članak 23.

(1) Odabranji laboratorijski podnosi najkasnije do 30. rujna 2012. godine Agenciji za plaćanje Zahtjev za sufinanciranje troškova ispitivanja dijela parametara koji su dio ispitivanja kvalitete meda sukladno ovom Pravilniku i Programu obavljenih u razdoblju od dana objave popisa laboratorijskih ponuditelja iz članka 22. stavka 4. ovoga Pravilnika do 30. rujna 2012. godine.

(2) Uz Zahtjev iz stavka 1. ovoga Pravilnika potrebno je priložiti preslike izdanih računa za obavljena ispitivanja dijela parametara koji su dio ispitivanja kvalitete uniflornog meda iz kojih je razvidan:

- broj obavljenih analiza,
- ime i prezime pčelara,
- evidencijski broj pčelara,
- datum obavljanja analize.

(3) Odabranji laboratorijski za ispitivanje kvalitete meda moraju spriječiti mogućnost višestrukog sufinanciranja analize istoga uzorka, te moraju vlasniku uzorka dostaviti rezultate analize.

IV. ADMINISTRATIVNA KONTROLA I KONTROLA NA TERENU

Članak 24.

(1) Agencija za plaćanje provodi administrativnu obradu ponude/zahtjeva prije donošenja Odluke o odabiru laboratorijskih za ispitivanje kvalitete uniflornog meda ili Odluke o odobrenju isplate novčanih sredstava za mjeru Programa.

(2) Agencija za plaćanje izdaje Odluke o odabiru ili odobrivanju laboratorijskih za ispitivanje kvalitete uniflornog meda iz Javnog poziva.

(3) Agencija za plaćanje donosi Odluku o odobrenju isplate podnositeljima zahtjeva koji su udovoljili ili djelomično udovoljili uvjetima ovoga Pravilnika.

(4) Agencija za plaćanje izdaje Odluku o gubitku ili smanjenju prava na isplatu podnositelju zahtjeva koji nije udovoljio ili je djelomično udovoljio uvjetima ovoga Pravilnika.

(5) Na temelju Odluke o odobrenju isplate, Agencija za plaćanje isplaćuje novčana sredstva na žiro-račun korisnika, podnositelja zahtjeva.

Članak 25.

(1) Agencija za plaćanje provodi kontrolu na terenu podnesenih ponuda/zahtjeva za mjeru Programa.

(2) Kontrolom na terenu iz stavka 1. ovoga članka mora biti obuhvaćeno najmanje 5% ponuda/zahtjeva svake od mjeri iz članka 3. stavka 1. ovoga Pravilnika. Uzorak na kojem će biti provedena kontrola na terenu podnesenih ponuda/zahtjeva odabire se na podlozi analize rizika i elemenata reprezentativnosti koje za svaku godinu donosi Agencija za plaćanje.

Članak 26.

(1) Agencija za plaćanje će Odlukom o povratu isplaćenih sredstava od korisnika zahtijevati povrat isplaćenih sredstava ako:

- se utvrdi administrativna pogreška,
- kontrola na terenu utvrdi nepravilnosti u korištenju sredstava isplaćenih po osnovi mjeri,
- je korisnik nezakonito ostvario pravo na isplatu nov-

čanih sredstava.

(2) Korisnik iz stavka 1. ovoga članka dužan je isplaćena novčana sredstva vratiti u roku od 15 dana od primitka Odluke o povratu isplaćenih sredstava.

V. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 27.

Prilozi I., I.A., II., III., IV. i V. tiskani su u dodatku ovoga Pravilnika i njegov su sastavni dio.

Članak 28.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 011-02/11-01/164

Urbroj: 525-07/0565-12-3

Zagreb, 6. lipnja 2012.

Ministar
Tihomir Jakovina, v. r.

OBAVIJEST ZA PČELARE O POTPORAMA

Kao što je objavljeno i na internetskoj stranici HPS-a www.pcela.hr, na snagu je stupio Pravilnik o uvjetima i načinu odobravanja posebne pomoći za sektor pčelarstva prema Nacionalnom pčelarskom programu za razdoblje 2011. do 2013. godine, a za 2012. godinu.

U odnosu na prošlu godinu ima razlike u tome što su na snazi i druge mjere koje pčelari mogu koristiti, ali prvo ćemo dati osvrt na mjere koje su bile i prošle, a i ove godine su u realizaciji.

Mjera zdravstvene zaštite – borba protiv varooze provodi se na isti način kao i prošle godine, podjela VMP-a (veterinarsko-medicinski proizvod) bit će realizirana na isti način kao i protekle godine, uz razliku da svi pčelari moraju dostaviti kopije svoje osobne iskaznice i priložiti je uz punomoć koja je u privitku Zahtjeva za zdravstvenu zaštitu.

Što se tiče mjera racionalizacije selećeg pčelarstva i tehničke pomoći pčelarstvu, razlika u odnosu na prošlu godinu sastoji se u tome da je smanjen prag minimalnog iznosa te je u Pravilniku naznačen iznos minimalnog sufinanciranja od 1.000 kuna, što znači da pčelar da bi ostvario taj iznos povrata mora utrošiti 2.500 kuna, uključujući PDV. Zahtjevi se ponose isključivo na adresu Agencije za plaćanje, Ulica grada Vukovara 269 d, Zagreb.

Novina je mjera Kontrole kvalitete meda, te se za istu raspisuje javni poziv koji provodi Agencija za plaćanje u poljoprivredi za odabir laboratorija prema utvrđenim kriterijima. Dajemo kratak izvod iz Pravilnika:

Izvadak iz Pravilnika - članak 21:

(3) Pravo na korištenje mjeri iz stavka 1. ovoga članka imaju pčelari upisani u:

- Evidenciju pčelara i pčelinjaka,
- Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

(4) Pčelari svoje pravo ostvaruju na način da ispitivanje kvalitete uniflornog meda obavljaju u laboratorijima osposobljenima za provedbu ove mjeri odabrаниm na javnom pozivu. Dopušteno je ispitivanje dijela parametara koji su dio ispitivanja kvalitete uniflornog meda i to do dva uzorka po jednom pčelaru u jednom od laboratorijskih odabranih na javnom pozivu.

(5) Mjerom iz stavka 1. ovoga članka sufinancira se 90% vrijednosti ispitivanja sukladno stavku 4. ovoga članka, ali ne više od 300,00 kuna po jednom uzorku.

Za pčelare je najvažnije sljedeće - da se ova mjeri provodi nakon objavljenog natječaja te odabira laboratorijskih mjeri - neka se javi svojim povjerenicima te daju svoje podatke, ime i prezime, broj uzoraka najkasnije do 15. srpnja 2012. godine.

Što se tiče mjeri Obnavljanja pčelinjeg fonda, najbitnije je istaknuti da pčelari, koji žele koristiti ovu mjeru, mogu kupovati matice isključivo od matičara - članova Udruge uzgajivača matice, i to isključivo na račun koji prilaže Zahtjevu za obnavljanje pčelinjeg fonda.

Iznos sufinanciranja nabave matice je 30 kuna po matici. Znači, pčelar kupuje maticu i plaća puni iznos cijene matice, dobiva račun od matičara, popunjava obrazac Zahtjeva za obnavljanje pčelinjeg fonda, upućuje ga na Agenciju za plaćanje do 31. kolovoza 2012.g. te traži povrat od 30 kuna po matici.

Sam tekst Pravilnika o uvjetima i načinu mjeri posebne pomoći za sektor pčelarstva u 2012. godini, kao i svi obrasci nalaze se na internetskoj stranici HPS-a www.pcela.hr, a tekst Pravilnika je objavljen i u ovom broju časopisa „Hrvatska pčela“.

Molimo da se svi pčelari pridržavaju propisanog te navedenih rokova.

Hrvatski pčelarski savez

mr. sc. Nenad Strižak,
pčelar - 40 godina
aktivnog članstva u
HPS-u

Digitalizacija časopisa

Ono za što se ne zna - to ne postoji. U današnje vrijeme parafraza te misli glasi: *što nije digitalizirano i umreženo električnim računalima - to ne postoji!* Malo tko ima volje i raspoloživog vremena za traganje po prašnjavim policama prepunih knjiga. Traže se trenutno dostupni organizirani podaci i informacije poput onih u tražilici Google. Gdje je tu naš časopis „Hrvatska pčela“? Utiskate li u tražilici ime časopisa otvoriti će se čitav niz podataka, ali ne i tekstovi objavljeni tijekom 130 godina izlaženja časopisa. Dakle sve to blago nažalost nije dostupno. Zašto nema tog sadržaja, zašto poznato nije dostupno, zašto u novijim brojevima prenosimo iz stranih sredina brojne tehnološke postupke, inovacije i ideje umjesto vlastitih, koje su davno objavljene na stranicama našeg časopisa te su tada doživjele vrednovanje u našim uvjetima pčelare? Odgovor je vrlo kratak – nije digitalizirano!

Izdavački savjet časopisa „Hrvatska pčela“ je u nekoliko navrata razgovarao o tom problemu, međutim, nije se otislo dalje od konstatacije da se svi brojevi moraju digitalizirati te postati javno dostupnima. Gdje je zapelo? Moguće je na nekoliko razina: predsjednik Izdavačkog savjeta nije obavijestio Uredništvo, predsjednika HPS-a i Upravnim odborom, ili su se oni oglušili, odnosno - tek primili na znanje. Rezultat takvog rada je uvjerljivo začelje u blijoj i daljoj regiji. Sazreli su uvjeti da se o tom problemu otvoreno porazgovara, ne radi prozivanja nečijeg ne djelovanja, već radi izvršenja tog važnog projekta.

U nizu članka objavljenim ove godine o hrvatskom pčelarstvu i EU, Zlatko Tomljanović, dr. vet. med. i stručni savjetnik za pčelarstvo pri Hrvatskoj poljoprivrednoj komori te predsjednik Izdavačkog savjeta

„Hrvatske pčele“, navodi brojne podatke, primjere i inicijative za odgovarajuću poziciju hrvatskog pčelarstva u EU. Osobito naglašava poziciju hrvatske pčelarske znanosti u odnosu na države u prostoru nekadašnje Jugoslavije te unapređenje medonosnih paša u Hrvatskoj. Uz digitalizirani časopis razmišljanja bi bila potpunija. Iz povijesti se može štošta naučiti i ugraditi u skoru budućnost. Mi pčelari smo svojevremeno stvorili te imali solidan nukleus za stručan i znanstveni rad u Kumrovcu – više ga nema. Zatim je pokrenut centar u Žumberku, ali – izgleda drijema. Navode se i izraelska iskustva u širenju medonosnih paša. No, izraelska dostignuća nalaze se i u brojevima starim nekoliko desetljeća. Nažalost, brojevi nisu digitalizirani pa se niti autoru kolumnne „ne da prekapati“ po starim brojevima „Pčele“, kako bi bio terminološki precizan i uvjerljiv, u kojima naši stručnjaci (Marković, Spitzer, Sulimanović...) opisuju izraelska dostignuća. Možda bi oni koji dolaze poučeni našim promašajima, ili neučinjenim, bili uspješniji.

Smatram da financije i kadrovi nisu prepreka jer ako sredstava i kadrova ima za mnoge druge projekte, onda ima i za digitalizaciju časopisa! Na udaljenosti kilometar, dva od sjedišta Hrvatskog pčelarskog saveza nalazi se *Nacionalna i sveučilišna biblioteka* koja ima sva potrebna znanja kako najbolje pristupiti tom zadatku, a otprilike na istoj udaljenosti nalazi se *Studentski centar* gdje se za ne velika sredstva može angažirati studenta za obavljanje rutinskih zadataka snimanja stranica.

Kao dugogodišnji suradnik časopisa i član Izdavačkog savjeta - otvoreno iznosim sadašnju situaciju i pozivam na konkretno djelovanje određeno rokom izvršenja digitalizacije časopisa.

Igor Petrović dipl. ing. agr
Hrvatska poljoprivredna komora
Javna poljoprivredna savjetodavna služba
Stručni suradnik za stočarstvo
Igor.petrovic@komora.hr

Radovi na pčelinjaku u srpnju i kolovozu

Svaki pčelar bi trebao imati vagu na svom pčelinjaku i dugogodišnjim praćenjem upoznati teren na kojem pčelari, što je vrlo bitno stabilnim pčelarima jer će nam i vaga pokazati koje postupke i kada treba raditi. Nakon što ste se upoznali s pašnim prilikama svog terena i znate unose do kraja sezone, tako možete i donijeti odluku o prihrani pčelinjih zajednica i ne čekati rujan i opterećivati tada već dobar dio zimske pčele sa invertiranjem sirupa. Ukoliko je potrebno dopuniti hranu za zimu, tada dodajemo sirup u omjeru 2:1 (šećer:voda) u većim obrocima od 2 do 3 litre, a ako želimo stimulirati maticu na zalijeganje, dodajemo 2 do 3 decilitra u omjeru 1:1 (šećer:voda) svaki ili svaki drugi dan kroz 2 do 3 tjedna, ili dodavanjem pogača. Dodavanje sirupa u košnice obavljamo u večernjim satima kako ne bi izazvali grabež. Isto tako, pčelama moramo osigurati dovoljne količine vode u pojilicama.

Glavne pčelinje paše su iza nas, a seleći pčelari će još seliti u Slavoniju na pašu suncokreta, u Liku na pašu vrieska, u Gorski kotar na pašu jele, pašu zlatošipke, ciganskog perja i metvice.

U srpnju završavamo pčelarsku godinu, a u kolovozu počinjemo novu i u nju moramo ući sa 6 do 7 okvira legla kako bi osigurali od 30 do 35 tisuća mladih pčela koje će činiti glavninu zimskog klupka i stvoriti jaku zajednicu za proljetni razvoj, jer prema istraživanjima - od pčela izlegnutih krajem kolovoza i do polovine rujna, tijekom zime se izgubi svega 12 posto.

ZLATOŠIPKA, FOTO: D. JURIŠIĆ

Srpanj je mjesec u kojem je brojčano stanje na pčelinjaku dosegnulo maksimum, odnosno prirodno rojenje je završilo, stoga je potrebno pregledati zajednice i ustvrditi potrebe, ako to zbog drugih radova nismo obavili ranije. Ukoliko se u srpnju odlučimo na formiranje nukleusa, sada im je potrebno dodavati oplođenu maticu i obilno prihranjivati, ako su pašne prilike slabe ili nikakave, kako bi se zajednica uspješno pripremila za zimu.

Svaki pčelar bi trebao imati vagu na svom pčelinjaku i dugogodišnjim praćenjem upoznati teren na kojem pčelari, što je vrlo bitno stabilnim pčelarima jer će nam i vaga pokazati koje postupke i kada treba raditi. Nakon što ste se upoznali s pašnim prilikama svog terena i znate unose do kraja sezone, tako možete i donijeti odluku o prihrani pčelinjih zajednica i ne čekati rujan i opterećivati tada već dobar dio zimske pčele sa invertiranjem sirupa. Ukoliko je potrebno dopuniti hranu za zimu, tada dodajemo sirup u omjeru 2:1 (šećer:voda) u većim obrocima od 2 do 3 litre, a ako želimo stimulirati maticu na zalijeganje, dodajemo 2 do 3 decilitra u omjeru 1:1 (šećer:voda) svaki ili svaki drugi dan kroz 2 do 3 tjedna, ili dodavanjem pogača. Dodavanje sirupa u košnice obavljamo u večernjim satima kako ne bi izazvali grabež. Isto tako, pčelama moramo osigurati dovoljne količine vode u pojilicama.

SIRUP, FOTO: M. FARKAŠ

LEGLO SLABE MATICE

Tijekom pregleda u zajednicama u kojima nema zatvorenog legla, a jaja nisu po jedno u stanici (već više njih) i neuredno su razbacana po okviru - znajte da je to „trutuša“. Ukoliko takva zajednica zauzima od 5 do 6 okvira, vrijedi ju pokušati spasiti na način da pčele s okvira stresete van i okvire s takvim leglom izbacite i pretopite, a zajednici dodate dva okvira s poklopljenim leglom, obilno ju hranite i dodajte oplođenu maticu u kavezu. Ukoliko je takva zajednica slaba - samo pčele istresite iz košnice, okvire pretopite i košnicu uklonite s pčelinjaka, a pčele će se rasporediti po ostalim košnicama.

Isto tako, ukoliko primjetite zajednicu koja je slaba, a ipak ima maticu, ali je leglo slabo na okviru sa puno praznih stanica, neka vam ne bude žao takve matice - uklonite je. Zajednici dodajte mladu oplođenu maticu u kavezu i obilno ju hranite ili ju preko papira spojite s jakom zajednicom.

U ovom periodu treba biti oprezan tijekom otvaranja košnica, pregleda, vrcanja, vraćanja mednih okvira i prihranjivanja da ne izazovemo grabež na pčelinjaku, koji ako ne primjetimo na vrijeme - može uništiti dobar dio pčelinjaka. Kako bi sprječili tu pojavu na pčelinjaku - ne smijemo držati slabe zajednice i zajednice bez matice, te moramo suziti leta. Ukoliko primjetimo pojavu grabeži, napadnutu zajednicu treba ukloniti s pčelinjaka.

U ovom periodu na mom pčelinjaku nastupa bespašno razdoblje. Poznavajući tu činjenicu, na pčelinjak sam uveo polunastavke koji su ove godine samo djelomično napunjeni na paši bagrema (dok su inače potpuno ispunjeni), tako da njih nakon vrcanja kestena spuštam na podnicu. Pčele ne podnose med pod leglom i prenose ga u gornji nastavak i tako same sebe stimuliraju te matica ne prestaje naglo s intezitetom nesenja. Zajednica se ne prepolovi već polovicom kolovoza, što se događa sa zajednicama bez polunastavka ili druge adekvatne stimulacije.

Pravo je vrijeme za početak borbe protiv varoe kako bi skinuli što veći broj varoa i omogućili razvoj zimskim pčelama bez varoe. Početak borbe

trebamo prilagoditi pašnim prilikama, a ako je unos intenzivan - pričekat ćemo s tretmanom. U borbi možemo koristiti mravlju kiselinu, kumafoš (CheckMite +), rotenon, timol (Apiguard), no na terenu je još uvijek raširena upotreba amitraza (Varolik) dimljenjem.

Prije početka borbe potrebno je vršiti praćenje prirodnog pada varoe kroz 7 dana. Jedna varoa dnevno nam znači da u zajednici imamo od 120 do 130 varoa. Ako u sedmodnevnom razdoblju dobijemo 5 varoa dnevno, to nam govori da trebamo provesti zaštitu.

Prikazani obrazac u prošlom broju treba ispunjavati. Kontrola pada varoe provodi se na pet pčelinjih zajednica u pčelinjacima do 50, te na 10 posto pčelinjih zajednica u pčelinjacima većim od 50 pčelinjih zajednica.

Postupak kontrole je sljedeći:

1. Kontrolu prirodnog pada potrebno je započeti sedam dana prije početka tretiranja.
2. Tijekom stavljanja VMP-a dva puta - 7. i 14. dana.
3. Tijekom vađenja VMP-a.

NAREDBOM O MJERAMA ZAŠTITE ŽIVOTINJA OD ZARAZNIH I NAMETNIČKIH BOLESTI I NJIHOVOM FINANCIRANJU U 2012. GODINI

1. Bolesti pčela (američka gnjiloča, varooza, tropilezoza i etinioza)

(1) Na pčelinjacima moraju biti provedene preventivne i dijagnostičke mjere za zaštitu zdravljia pčelinjih zajednica od sljedećih pčelinjih bolesti: američka gnjiloča, varooza, tropilezoza i etinioza.

(3) Pčelar je dužan voditi evidenciju o svim provedenim preventivnim i dijagnostičkim mjerama iz stavka 1. ove točke, u kojoj najmanje mora nавести datum i naziv korištenog sredstva.

Ovaj dio nadziru veterinarski inspektorji, a račune o kupljenim VMP-ovima ili nabavljenim preko HPS-a, kao i račune za tehničku pomoć nadziru poljoprivredni inspektorji.

APIGUARD U KOŠNICI

Ivan Šiškov, dipl. oec,
pčelar, Kaštela Sućurac

Ekovar – sredstvo protiv varoe

Kontaktno djelovanje Ekovara, osim na višim temperaturama iznad 20 stupnjeva Celzijevih, prisutno je i u jesenskom te zimskom periodu - kada se temperature kreću od 10 stupnjeva Celzijevih na više. Kontaktne djelovanje nastaje kada pčele Ekovar, koji je na satonošama iznad legla, izbacuju iz košnice preko podnice kroz leto, a pritom dodiruju sredstvo i razmazuju ga po sebi. Kontakt s aktivnom supstancom je osobit kada se radi o krupnijim dijelovima pomoćne tvari (zrna riže) koja je također natopljena eteričnim uljem.

Unastojanju da se pčelarstvom bavim na ekološki način, razvio sam ekološko sredstvo za jačanje pčelinjih zajednica i za suzbijanje varooze na pčeli i u pčelinjem leglu. O ovom proizvodu sam već detaljno pisao u „Hrvatskoj pčeli“ broj 5. iz 2004. tako da ovdje neću opisivati recepturu, nego svi koji su zainteresirani sami ga proizvoditi mogu me kontaktirati i rado će im pomoći.

Aktivna tvar (timol) nije nova i već se koristi u nekim drugim sličnim proizvodima, no budući da sam ovaj proizvod razvio za svoje potrebe, želim ga podijeliti s drugim pčelarima. Ovdje moram napomenuti da pčelarim u Dalmaciji te su sva moja dugogodišnja započetanja u vezi ovog sredstva, koje sam nazvao **Ekovar 40 i 60**, bazirana na atmosferskim, klimatološkim i pašnim prilikama ovog kraja.

Sastav Ekovara prvenstveno čine aktivne tvari: timol, camfor, mentol, ružmarinovo i lavandino ulje, te pomoćne tvari: škrob ili kukuruzno brašno, tjestenina u zrnu ili riža.

Djelovanje **Ekovara** je dvojako, ono suzbija varou hlapljenjem i kontaktnim djelovanjem. Pomoćne tvari natopljene navedenim eteričnim uljima zadržavaju i usporavaju djelovanje u pčelinjoj zajednici dulji vremenski period (od 15 do 30 dana). Eterična ulja djeluju toksično na grinje varoe hlapljenjem i kontaktom.

Toksično djelovanje eteričnih ulja na varou hlapljenjem je osobito efikasno kada je vanjska temperatura iznad 20 stupnjeva Celzijevih, i sve efikasnije daljinjim rastom temperature, a tada se toksično djelovanje dalje prenosi na uništavanje varoe i u leglu. Efikasnost ovog sredstva u ljetnom periodu, nakon posljednje ljetne paše, pri temperaturi od oko 30 stupnjeva Celzijevih je više od 95 posto.

EKOVAR U PVC VREĆICI

Kontaktno djelovanje **Ekovara**, osim na višim temperaturama iznad 20 stupnjeva Celzijevih, prisutno je i u jesenskom te zimskom periodu - kada se temperature kreću od 10 stupnjeva Celzijevih na više. Kontaktne djelovanje nastaje kada pčele **Ekovar**, koji je na satonošama iznad legla, izbacuju iz košnice preko podnice kroz leto, a pritom dodiruju sredstvo i razmazuju ga po sebi. Kontakt s aktivnom supstancom je osobit kada se radi o krupnijim dijelovima pomoćne tvari (zrna riže) koja je također natopljena eteričnim uljem. „Pčele čistačice“ prenose aktivnu supstancu na ostale pčele u zajednici, a samim time i na grinje varoe. Usljed toksičnog djelovanja aktivne supstance, varoa otpada sa pčele na podnicu, gdje također nalazimo očišćenu aktivnu supstancu.

Efikasnog ovog sredstva u jesenskom i zimskom periodu uvelike ovisi o sljedećim faktorima:

- vanjskoj temperaturi zraka;
- jačini pčelinjeg zajednica;
- intezitetu čišćenja i izbacivanja sredstva iz košnice.

Ovisno o navedenim faktorima, u ovom periodu se efikasnost sredstva kreće od 80 do 96 posto, a faktori koji utječu na veću ili manju efikasnost sredstva su višestruki.

MANJA EFIKASNOST SREDSTVA

Manji kontakt pčele sa sredstvom nastaje kod:

- nižih temperatura zraka – ispod 12 stupnjeva Celzijevih;
- zajednice stisnute u klupku;
- slabije pčelinje zajednice;
- ispadanje sredstva iz košnice kroz kontrolnu mrežu;
- zajednice s više legla.

VEĆA EFIKASNOST SREDSTVA

Veći kontakt pčela sa sredstvom, ujedno i intezivnije izbacivanje (čišćenje) sredstva iz košnice nastaje kod:

- većih temperatura zraka;
- jače (mnogobrojnije) pčelinje zajednice;
- raspoređivanje sredstva na 4 do 6 mesta ili hrpiča na satonošu iznad legla;
- pune podnice bez kontrolne mreže;
- zajednice s manje ili bez legla.

Ekološka vrijednost eteričnih ulja utvrđena je od strane svjetskih pčelarskih instituta, te je od 4. do 6. listopada 2002. u Selcima na predavanju „Rezidui u pčelinjim proizvodima kao posljedica liječenja pčela“ dr. Klaus

Wallner, sa sveučilišta Hohenheim iz Njemačke, kazao sljedeće za eterična ulja:

„Velika prednost eteričnih ulja je njihova priznata toksikološka bezazlenost. Nalazimo ih u mnogim živežnim namirnicama u medicinskim ili kozmetičkim proizvodima ili služe kao začini. Ove supstance prate naš svakodnevni život i zato se ljudi prema njima vrlo pozitivno odnose, tj. prihvacaju ih.

U isto vrijeme eterična ulja, prije svega timol, mogu se koristiti kao visoko učinkovita sredstva u borbi protiv varoe, pogotovo kod zajednica s leglom. Pri ispravnoj upotrebi to znači da se eterična ulja tijekom vrcanja meda ne nalaze ili se nalaze u neznatnim tragovima. U pčelinjem vosku ove se supstance neko vrijeme talože, ali pčelinje zajednice kasnije ventilacijom smanje njihovu količinu. Kod prerade voska, za razliku od drugih sastojaka, eterična ulja se mogu odstraniti. Eterična ulja, osim organskih kiselina, predstavljaju vrlo zanimljivu grupu sastojaka za ekološku proizvodnju meda i trebalo bi im se u budućnosti posvetiti više pažnje.“

Ekovar se primjenjuje na sljedeći način:

1. tretman: U proljeće početkom travnja, 20 dana prije glavne paše primjeniti **Ekovar 40**.
2. tretman: Krajem srpnja nakon posljednje ljetne paše, i nakon izvrcanog meda, primjeniti **Ekovar 40**.
3. tretman: Nakon posljednje jesenske paše, odnosno nakon posljednjeg vrcanja, primjeniti dugotrajni **Ekovar 60**.

Ekovar nije preporučljivo primjenjivati:

- tijekom unosa meda u košnice, odnosno za vrijeme paše;
- dok se med namijenjem vrcanju ne izvadi iz košnice;
- u periodu smanjene pčelinje aktivnosti, odnosno u zimskom periodu kada je vanjska temperatura niža od 10 stupnjeva Celzijevih, iako u tom periodu nije štetan za pčele.

Ekovar pakiram u PVC vrećice. **Ekovar 40** je u PVC vrećici dimenzija 10 cm x 6 cm, težine 40 grama (žuta pomoćna tvar) za ljetnu primjenu u kraćem vremenskom periodu (od 15 do 20 dana), dok je **Ekovar 60** u čvrstoj PVC vrećici težine 60 grama za dugotrajnu primjenu u jesenskom periodu (od 20 do 60 dana).

Jedna vrećica **Ekovara** namijenjena je tretiranju pčelije zajednice od jednog (10 okvira) ili više nastavaka, i to na način da vrećicu **Ekovara** preplovimo skalpelom na dva jednakna dijela te izrežemo i odmaknemo

gornji dio PVC folije. Ovako pripremljenu vrećicu stavljamo iznad legla na satonoše dijagonalno postavljenu. Za tretiranje nukleusa (kao i slabije zajednice do 4 okvira legla) koristimo pola vrećice (po jednu četvrtinu dijagonalno postavljenu kao na sljedećoj slici). Tretiranje je završeno kada pčele u cijelosti očiste PVC vrećicu te je tada uklanjamo iz košnice.

Važno je napomenuti da sam tretiranjem pčelinjih zajednica Ekovarom na opisani način ustvrdio da:

- pčelinja zajednica normalno obavlja sve svoje funkcije;
- tijekom tretmana matica normalno polaže jajašca;
- pčele ne napuštaju košnicu;
- otpale varoe su mrtve i nepokretne;
- sredstvo ne šteti pčelama i nema mrtvih pčela;
- sredstvo ne škodi pčelaru;
- tretman ne zahtijeva posebna zaštitna sredstva;
- sve aktivne komponente su hlapljive;
- sredstvo se može uzastopno primjeniti još jednom bez štetnih posljedica na zajednicu.

Neupotrebljene vrećice čuvam u plastičnoj kutiji na hladnom mjestu ili u hladnjaku do 6 mjeseci.

Ono što će pčelare najviše zanimati je koliko me to sve košta. Nažalost, moram reći da nije jeftino i po mojoj računici cijena jedne vrećice **Ekovara 40** je 14 kuna, a **Ekovara 60** je 18 kn.

Za kraj želim još jednom napomenuti da sam ovaj proizvod razvio isključivo za svoje potrebe, a svi zainteresirani za pomoć u proizvodnji mogu mi se javiti na broj mobitela: 098/303-893.

Zlatko Tomljanović, dr. vet.
med, Hrvatska poljoprivredna komora, Stručni savjetnik za pčelarstvo

Učestala pitanja o kontroli i suzbijanju varooze

Z bog učestalih pitanja pčelara *kada i kako tretirati pčelinje zajednice protiv varooze*, u ovom tekstu odgovorit ćemo na najvažnija od njih.

KADA TREBAMO TRETIRATI PČELINJE ZAJEDNICE?

U suzbijanju varooze pčelar provodi proljetno (travanj, svibanj, lipanj), obvezno ljetno (srpanj, kolovoz, rujan) i zimsko tretiranje (studeni - prosinac).

ŠTO PODRAZUMIJEVAMO POD PROLJETNIM TRETIRANJEM VAROOZE?

Tijekom proljetnog tretiranja nije potrebno rabiti veterinarsko - medicinski proizvod (VMP), već se preporuča primijeniti biološke načine suzbijanja - poput izrezivanja trutovskog legla, postavljanja okvira građevnjaka ili uspostavljanja novih pomoćnih zajednica (nukleusa). Neki autori smatraju da je izrezivanje trutovskog legla ili postavljanje okvira građevnjaka nepotrebno.

ŠTO PODRAZUMIJEVAMO POD LJETNIM TRETIRANJEM VAROOZE?

U ovom se razdoblju u RH, osim organskih kiselina (mravlja/mliječna), mogu primjenjivati registrirani kontaktni (npr. Bayvarol strips i Check Mite +) VMP-i za suzbijanje varooze. U zadnje vrijeme pčelari rabe registrirani VMP na bazi timola (Apiguard).

KADA BI TREBALO PROVESTI LJETNO TRETIRANJE VAROOZE?

Terenska iskustva unatrag nekoliko godina govore da se ljetno tretiranje mora provesti odmah nakon vrcanja kestena, ličko-velebitske livade i suncokreta. Ovisno o pašnim prilikama, to je između 20. i 30. srpnja. Pčelari koji koriste program poticaja kontrole i suzbijanja varooze (sufinanciran jedan VMP) u pravilu ne trebaju provoditi drugo ljetno tretiranje. Dvije trakice *Check Mite-a* + jednokratno se stavljuju u pčelinju zajednicu i ostaju u njoj prema uputi proizvođača 42 dana (slika 1. a, b). Pčelari koji rabe *Apiguard* moraju staviti dvije „paštete“ u vremenskom razmaku kako je predviđao proizvođač. Nakon završetka tretiranja s *Check Mite-om* + ili *Apiguardom* poželjno je (zbog provjere učinkovitosti korištenog VMP-a) provesti kontrolu prirodnog pada varoe na pet pčelinjih zajednica u pčelinjacima do 50, te na 10 posto pčelinjih zajednica u pčelinjacima većim od 50 pčelinjih zajednica (pogledati: *Kako provodimo kontrolu prirodnog pada varoe?*).

Pčelarima koji koriste neregistrirane pripravake, poput rothenona, Varolik kapi (amitraz) ili Varodal letvica (amitraz) preporuča se provesti drugo ljetno tretiranje. Poželjno je napraviti kontrolu prirodnog pada varoe na pet pčelinjih zajednica u pčelinjacima

do 50, te na 10 posto pčelinjih zajednica u pčelinjacima većim od 50 pčelinjih zajednica. Drugo ljetno tretiranje, ovisno o pašnim prilikama, provodi se između 10. i 25. rujna.

KAKO PROVODIMO KONTROLU PRIRODNOG PADA VAROE?

Primjer:

Brojimo otpale varoe na podnici u periodu kroz 7 dana. 1 varoa dnevno (period legla) na podnici nam govori da u pčelinjoj zajednici ima oko 120 do 130 varoa. Primjerice, u 7 dana pronađemo na podnici 14 varoa. To znači da imamo prirodni dnevni pad od 2 varoe. Broj 2 pomnožimo sa 120 do 130 varoa u stanicama i dobijemo broj oko 240 do 250 varoa unutar zajednice. Taj broj nas upozorava da obvezno moramo provesti zimsko tretiranje pčelinjih zajednica protiv varooze u studenom ili /i prosincu. Ako pčelari u rujnu utvrde prirodni dnevni pad od 3 i više varoe, preporuča se provesti drugo ljetno tretiranje. U pravilu, broj prirodno otpalih varoa nakon tretiranja s *Check Mite-om* + u rujnu bi trebao biti znatno manji od gore predloženog modela.

ŠTO PODRAZUMIJEVAMO POD ZIMSKIM TRETIRANJEM VAROOZE?

Zimsko tretiranje pčelinjih zajednica protiv varooze podrazumijeva nakapavanje otopine Perizina ili oksalne kiseline po pčelama u ulicama između okvira, u količini od 5 ml otopine. Provodi se tijekom studenoga i prosinca.

POZOR!

Navedena sredstva moraju se pripraviti i primijeniti prema uputama proizvođača nakon vrcanja. Voditi računa o osobnoj zaštiti, posebice tijekom primjene organskih kiselina. Nužne su zaštitne rukavice i zaštitna maska za oči. Svaki pčelar prije ljetnog tretiranja mora biti upoznat s Programom suzbijanja varooze u RH za 2012. godinu.

PRIMJENA CHECK MITE + U LJETNOM TRETIRANJU VAROOZE,
FOTO: K. TOMLJANOVIĆ

Lovro Krnić,
ekološki pčelar iz
Karlovca

Zadaće ekoloških pčelara nakon organiziranja udruge

Valjda je trebao proći jedan duži vremenski period pa da se osnuje udruga HEP - Hrvatski ekološki pčelari. Ona je tu, i tek sada slijede zadaće. To neće biti zadaće predsjednika, tajnika, Upravnog odbora, već zadaće svih ekoloških pčelara, i u rad udruge se trebaju uključiti svi ekološki pčelari. Budimo i po ovim pitanjima malo napredniji - bez predrasuda, nemojmo prilaziti našoj udruzi s pitanjem: „Što ja imam od udruge?“, već sloganom: „Što ja mogu dati za dobrobit udruge?“. Dakle, pozivam sve ekološke pčelare da se što prije učlane u udrugu, kako bi udruga imala jačinu s kojom će djelovati. Rad i djelatnost udruge predviđena je Statutom udruge, a ja bih iznio svoje viđenje rada i doprinosa svih ekoloških pčelara. Budući da je udruga registrirana pri HPS-u, svi ekološki pčelari bi trebali prisustvovati idućoj godišnjoj skupštini HPS-a, kako bi utjecali na izmjenu Statuta HPS-a i predložili da jedan član naše udruge uđe u UO HPS-a.

Ekološki pčelari koji su tu od početka, tj. od 2002. godine, dobro znaju kako smo se namučili sa satnim osnovama, lijekovima, materijalima za košnicu, bojama i drugo. Mi bi, prije svega, trebali biti potpuni ekološki pčelari, upotrebiti do maksimuma sve ekološko, kako bi mogli pozitivno djelovati. Želim iznijeti svoje iskustvo kako sam nabavljao ekološke potrepštine. Drvo kao drvo znano je da je ekološko, međutim, nećemo koristiti boje za naše ekološke košnice koju nam nude trgovci pod "ekološkom" jer ona to nije. Postoje i kod nas, a nabavit će ih svaka trgovina bojama, ako vi to zatražite. Ekološke boje za bojanje pčelinjih košnica i dječjih igračaka sa ekološkim certifikatom nalaze se pod nazivom **Aqvacol Uni** i **Bioton**. Sada za naše ekološke košnice kod nas možemo nabaviti rostfraj, klanfe (učvršćivač) i vijke u malo boljim željezarijama. U prodavaonicama pčelarske opreme možemo nabaviti žičane mreže od rostfraja za antivaroznu podnicu, a u istim prodavaonicama postoje matične rešetke za LR košnice zaštićene emajlom.

Tretiranje organskim kiselinama bila je noćna mora za svakog ekološkog pčelara - priprema kiselina, doziranje, reakcija pčelinje zajednice i stradavanje matica svake godine se ponavljalo. A najvažnije - tretman nije mogao držati varou pod kontrolom zbog toga što za vrijeme tretmana, kroz cijeli mjesec, nije bila odgovarajuća temperatura, pa niti kiselina nije mogla djelovati. Sada imamo nove lijekove na bazi timola, s kojima je puno lakše i sigurnije raditi, te sa više efikasnosti, a bez ikakvih posljedica na pčele, pčelara i okoliš.

Ne nagovaram nikoga, svatko neka upotrebljava lijek za koji misli da je dobar, ali neka bude ekološki.

SA SKUPŠTINE EKOLOŠKIH PČELARA

Nabava ekoloških satnih osnova od početka je bila bolno pitanje, a i danas je najteže doći do njih. Stoga molim svakog ekološkog pčelara koji ima bilo kakvu ideju za nabavu ekoloških satnih osnova da odmah iznese svoje prijedloge Udrudi. Naši susjedi - ekološki pčelari od svog ekološkog voska i za sebe izrađuju ekološke satne osnove, ali samo za AŽ košnice. Ekološke satne osnove mogu se nabaviti u zemljama EU, ali po visokoj cijeni od oko 15 eura za 1 kg. Po mom mišljenju, trebali bi se organizirati i dati vosak na analizu u **Zavod za javno zdravstvo** te ako je vosak u redu, treba naći proizvođača koji će od tog voska izraditi ekološke satne osnove.

Sljedeći problem za ekološke pčelare bila je i prihrana. Po starom Zakonu imali smo mogućnost da u ekstremnim prilikama možemo dati u prihrani do 30 posto šećera iz konvencionalne proizvodnje, uz suglasnost Nadzorne stanice i da med izvrcamo 15 dana prije glavne paše. Sada kada imamo ekološki šećer iz uvoza, navedenu mogućnost ne možemo koristiti. U trgovinama EU postoje ekološki sirup i pogače, međutim, problem ostaje uvoz.

Kao i uvijek, svoje iskustvo sam dao u javnost putem našeg časopisa „Hrvatska pčela“, stoga molim i ostale ekološke pčelare da svoje iskustvo podijele sa svima nama kako bi jedan drugome olakšali posao i potaknuli mlade pčelare da uđu u ekološko pčelarstvo. Udruga će djelovati na cijelom području naše zemlje. Iako će biti teško komunicirati, postoje telefoni, mobiteli i internet. Stoga nemojmo biti zatvoreni i pustimo informacije. Do sada nismo imali natjecanje u kvaliteti ekološkog meda. Postoji natjecanje ekoloških medova u Italiji, a svake godine se u „Hrvatskoj pčeli“ objavi natječaj, pa se svaki ekološki pčelar slobodno može prijaviti. Dakle, dajte svoje prijedloge, mišljenja, sugestije i sve što može pomoći radu udruge. Nemojte čekati da nešto dobijete od udruge, ako ne želite dati svoj prilog udruzi.

Dr. sc. Ivana Tlak Gajger,
dr. med. vet.
Veterinarski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Utjecaj "pijanstva" na ponašanje pčela

U istraživanjima genetski posredovane osjetljivosti na alkoholne pare rabljene su pčele radilice podrijetlom s različitim pčelinjaka, ali jednakog temperamenta. Pčele iz agresivnih zajednica i one iz mirnih su međusobno parene, a promatrani su njihovi potomci, odnosno promjene u njihovom ponašanju nakon izlaganja alkoholnim parama. Prema rezultatima preliminarnih istraživanja, prije prekida izlaganju dotičnim parama uočene su dvije vrste ponašanja: potpuno ispružanje rilca i nagonjavljivanje pčela na hrpicu. U pokusu su rabljene dvije metode, i to prolazak kroz paru i alkotestiranje. Pritom su pčele držane ispod poklopljenih čaša do potpunog ispružanja rilca. Osjetljivost na izlaganje alkoholu mjerena je za svaku pčelu u vremenu od početka do potpunog ispružanja rilca. Alkotest je dizajniran za mjerjenje promjena kod gubitka kontroliranog ponašanja prolaskom kroz cijev s alkoholnim parama. Napredovanje „pijanstva“ u pojedinih pčela je utvrđeno nakon njihovog pada na podlošku od žičane mrežice.

Urijedim slučajevima može se pojaviti tzv. „pijanstvo pčela“, kao posljedica otrovanja alkoholom ili fermentiranim voćem. Kod „pijanih“ pčela može se uočiti djelomična ili potpuna dezorientiranost, slabije kretanje po okvirima, bezvoljno letenje i slično. Dakle, kao i kod ljudi, utjecaj konzumacije alkohola ili fermentiranog voća kod pčela može dovesti do privremene ili stalne onesposobljenosti. Utvrđena je i poremećena hierarhija, kao i poremećena socijalna komunikacija unutar pčelinje zajednice. Učestalo pčele mogu biti sasvim „izgubljene“ i ne mogu pronaći put do svoje košnice, te nerijetko ugibaju u prirodi. Izloženost alkoholu može imati produženo djelovanje, pa su tako zabilježeni slučajevi „pijanstva pčela“ i do 48 sati.

Posljednjih dvadesetak godina je više različitih istraživačkih timova rabilo medonosnu pčelu kao pokušni model za proučavanje alkoholizma i njegovog liječenja kod ljudi. Iako su prethodno uglavnom sisavci korišteni u iste svrhe, kukce se može puno jeftinije nabaviti i održavati. Također, puno je lakše ishoditi odobrenja etičkih povjerenstava za provođenje pokusa na beskranježnjacima. Vinska mušica („fruit fly“) je vrlo često bio kukac od izbora jer rado i vrlo brzo probavlja alkohol (etanol) te pritom

pokazuje omamljenost kod obavljanja jednostavnih motoričkih zadataka, no oni su ujedno i jedini obrazac ponašanja te mušice. Vrlo mala tjelesna masa, kao i veličina kukaca čini težim promatranje pojedinih vrsta ponašanja. Stoga medonosne pčele čine puno prikladniji istraživački model: imaju veće tijelo i cijeli niz različitih obrazaca ponašanja koje se još razlikuju i kod različitih dobnih skupina pčela. Pčele izvode složene asocijativne zadatke i imaju mogućnost „učenja“. Posjeduju socijalnu strukturu i poseban način komunikacije koji u mnogočemu možemo približiti ljudskom ponašanju. Početnim istraživanjima je utvrđeno da pčele samoupravljaju odlukom koliko će alkohola pomiješanog s vodom ili u šećernom sirupu konzumirati. Kada razmišljamo o količinama alkohola koje mogu uzeti, zasigurno mogu zasjeniti čovjeka, jer pčela prosječno može popiti 11 L vina ekvivalentno tjelesnoj masi čovjeka pri jednom opijanju.

Vjerojatno najznačajnije osobine medonosnih pčela su relativno poznata genetika, fiziologija i uobičajeni obrasci ponašanja - što istraživačima predstavlja prednost pri utvrđivanju sličnosti između učinka alkoholizma na ljude i pčele. Provedeno je niz istraživanja sa svrhom mjerena cijelog niza različitih učinaka koje izaziva konzumacija alkohola na mehaničku aktivnost i ponašanje pčela. Pritom je utvrđeno da je ovisno o količini konzumiranog alkohola potrebno određeno vrijeme koje one provedu hodajući, leteći, skupljajući se na hrpicu, pa do jasnog prekida aktivnosti i poslijedičnog prekida sposobnosti kretanja pčela, kada padaju na leđa.

Pokusno su pčelama davane različite koncentracije alkohola od 0, 5, 10, 25 i 50 posto u otopinama šećernog sirupa u dozama od 9 μ L. Zatim su „opijenim“ pčelama uzeti uzorci hemolimfe u razmacima od 5, 6, 12, 24 i 48 sati, a da bi se mogle izmjeriti vrijednosti alkohola koji se apsorbirao u krv i usporediti ih s opažanjima promjena u lokomotornim sposobnostima. Rezultati su pokazali da sadržaj

alkohola u hemolimfi ovisi o dozi i vremenu nakon konzumacije, kao i onom potrebnom za oporavak od omamlijenosti. Smanjenje učestalosti i intenziteta većine promatralih aktivnosti išlo je usporedo s povećanjem količine alkohola u hemolimfi.

Također, alkohol u šećernom sirupu davan je pčelama da bi se izmjerila dužina ispružanja rilca. Primjeno je dugo vremensko odstupanje u asocijaciji s ponuđenim mirisom hrane koja je služila kao nagrada. Zadatak pčela je bilo razlikovanje dvaju različitih mirisa – jednog vezanog uz nagradu. *Učinak je ovisio o dozi i uspoređujući sa 91 posto odgovarajućih reakcija u kontrolnim skupinama pčela, samo polovica pčela kojima je dana 5-postotna koncentracija i samo 3 posto pčela koje su konzumirale 25-postotni alkohol u šećernom sirupu su naučile otići do izvora hrane.*

Međutim, kod skupina pčela koje su mirisima tretirane prije izlaganja alkoholu samo je skupina kojoj je davana najviša doza alkohola imala poteškoće s prisjećanjem na već prije naučeno. Zaključeno je da odgovor na ponuđenu hranu nije značajno narušen konzumiranjem alkohola, ali moguće objašnjenje za niski odgovor u jako alkoholiziranih skupina pčela je smanjenje apetita ili supresija učinka na pažnju ili uzbudjenje. Konzumacija alkohola u kralježnjaka dovodi do opuštanja neurohormona dopamina koji je uključen i u odbojno i privlačno olfaktorno učenje u pčela i vinske mušice.

Sakupljanje nektara i peluda, te pčelinji ples unutar košnice, aktivnosti su pčela koje su osjetljive na konzumaciju 1, 5 i 10 posto koncentracije alkohola u šećernom sirupu. Prethodno označene sakupljačice su trenirane na hranilištu smještenom oko 250 metara od košnica. U hranilice je umjesto šećera stavljan alkohol u različitim koncentracijama. Bilježen je broj posjeta kao i povratka, te vrijeme trajanja pojedinih hranjenja, kao i broj ispružanja rilca. Zatim je promatrano pčelinji ples (učestalost, način, smjer, brzina), samočišćenje i drugi načini interaktivnog ponašanja. Vrijeme povratka u košnicu tretiranih pčela koje su konzumirale 1-postotni i 5-postotni alkohol bilo je značajno duže od kontrolnih skupina, ali je i broj posjeta hranilištima kod pčela tretiranih sa 5-postotnim i 10-postotnim koncentracijama alkohola smanjen. Neke od pčela koje su konzumirale 10-postotnu koncentraciju alkohola imale su poteškoća s letenjem pri povratku u košnice. Općenito, konzumacija alkohola je pojačala intenzitet izvođenja „repnog“ plesa, te smanjila učestalost i pravilno izvođenje „plesa osmice“.

Kod pčela hranjenih sa 10-postotnom koncentracijom alkohola u šećernom sirupu povećala se učestalost ispružanja rilca, a što se događalo i tijekom izvođenja plesa (to je inače dosad nezapaženo i nepoznato ponašanje pčela).

Uobičajeno, sakupljačice pokazuju tip ponašanja nazvan „flower constancy“ kojim preferiraju odre-

đeni tip, boju i oblik cvjetova koje posjećuju, te se nanovo vraćaju isključivo na istu vrstu cvjetova. Učinak alkohola na ponovni posjet iste vrste cvjetova je mjerjen kod sakupljačica kojima su izložene umjetne cvjetne tkanine s plavim i žutim, te plavim i bijelim cvjetovima, koji su zapravo bili plastični kvadratići s bunarićima u sredini u koje se stavljala hrana. Provedena su tri različita tretmana u četiri neovisna pokusa, a da bi se istražio odgovor sakupljačica na promjene u količini i kvaliteti postavljene hrane. U prvom tretmanu obje boje cvjetova su napunjene istom vrstom nektara, dok su u sljedeća dva tretmana u plave cvjetove stavljane različite koncentracije ili različite količine šećerne otopine. Prije početka provođenja pokusa pčele su trenirane letjeti na udaljenosti 50 m do hranilica označene mirisom djeteline, a nakon čega je mjesto hranilica zamijenjeno umjetnim cvjetovima koji su bili napunjeni jednim od navedena tri tetmana. Pokus je proveden na svim pokusnim skupinama prvo hranjenih s čistom šećernom otopinom, a zatim i 2,5-postotnom koncentracijom alkohola u šećernom sirupu koji je predstavljaо „nektaр“ u cvjetovima. Rezultati su pokazali da pčele nisu pokazivale „flower constancy“ ponašanje kada su alkoholne i šećerne otopine ponuđene na izbor između plavih i bijelih cvjetova prethodno napunjениh istom hranom. Kada se punjenje razlikovalo – pčele su uglavnom birale cvjetove s hranom bolje kvalitete ili količine čiste šećerne otopine. Dok je izbor kod cvjetova napunjениh alkoholom bio nsumičan. Rezultati iz plavo - žute kombinacije cvjetova pokazali su da pčela kada napravi početni izbor boje i dalje ga se drži u svim tretmanima bez obzira na kvalitetu i količinu, u obje pokusne skupine - i sa i bez alkohola. Ipak, učinak alkohola je bio očit u nedostatku selektivnosti sakupljačica za plavo - bijelu kombinaciju boja cvjetova, jer je smanjena percepција za razliku u vrstama hrane.

Učinak alkohola na ponašanje pčelinjih matica je istraživan na dvije matice iste dobi i istog podrijetla. Jedna matica je nahranjena s velikom dozom (20µL) 10-postotnog alkohola u šećernom sirupu, dok je druga nahranjena istom dozom čistog šećernog sirupa. Zatim su obje premještene u njihove izvorne zajednice, te su promatrane tijekom dva tjedna, i to kako su ih radilice prihvatile, način i učestalost pola-

ganja jajašaca, te pojavnosti ličinaka i kukuljica, tj. starijih razvojnih stadija pčela. Obje matice su dobro prihvaćene, no „pijane“ matice pčele su ubrzo zamjenile izvlačenjem novih matičnjaka. Polaganje jajašaca joj je kasnilo za jedan dan za kontrolnom maticom, no ličinke i kukuljice morfološki se nisu razlikovale. Međutim, nova matica kojom su radilice zamjenile „pijanu“ nije bila vitalna i izgledala je „stara“. Polagala je manji broj jajašaca u usporedbi sa kćeri kontrolne matice. Iz navedenoga se može zaključiti da alkohol vjerojatno ima negativni učinak na vitalnost potomstva „pijanih“ matice.

U istraživanjima genetski posredovane osjetljivosti na alkoholne pare rabljene su pčele radilice porijeklom s različitim pčelinjaka, ali jednakog temperamento. Pčele iz agresivnih zajednica i one iz mirnih su međusobno parene, a promatrani su njihovi potomci, odnosno promjene u njihovom ponašanju nakon izlaganja alkoholnim parama. Prema rezultatima preliminarnih istraživanja, prije prekida izlaganju dotičnim parama uočene su dvije vrste ponašanja: potpuno ispružanje rilca i nagomilanjanje pčela na hrpicu. U pokusu su rabljene dvije metode, i to prolazak kroz paru i alkotestiranje. Pritom su pčele držane ispod poklopljenih čaša do potpunog ispružanja rilca. Osjetljivost na izlaganje alkoholu mjerena je za svaku pčelu u vremenu od početka do potpunog ispružanja rilca. Alkotest je dizajniran za mjerjenje promjena kod gubitka kontroliranog ponašanja prolaskom kroz cijev s alkoholnim parama. Napredovanje „pijanstva“ u pojedinim pčelama je utvrđeno nakon njihovog pada na podlošku od žičane mrežice. Za promatranje promjena u ponašanju pčela uporaba alkoholnih para imala je nekih prednosti u odnosu na konzumaciju, s obzirom na to da pare preko dišnog sustava ulaze izravno u hemolimfu, a alkohol iz pojedene šećerne otopine bude privremeno deponiran u mednom mjehuru, te se naknadno postepeno otpušta u srednje crijevo na razgradnju do krajnjih metaboličkih proizvoda. Razina alkohola u hemolimfi ostaje visoka jedan do dva dana nakon konzumacije kod pčela koje miruju. Činjenica da pčele imaju kontrolu nad unesenom količinom alkohola koji se apsorbira u krvotok čini težim za odrediti količinu i značajnost utjecaja probavljenog alkohola na ponašanje pčela. Osjetljivost na alkohol je najviša u agresivnih, pa zajedničkih potomaka i na kraju u mirnih pčela. Srednja osjetljivost kod zajedničkih potomaka agresivnih i mirnih pčela može se protumačiti kao utjecaj genetike.

LITERATURA:

- Abramson, C. I., C. Sanderson, J. Painter, S. Barnett, H. Wells (2005): Development of an ethanol model using social insects: Honeybee foraging decisions under the influence of alcohol. *Alcohol* 36, 187-193.
- Ammons, A. D., G. J. Hunt (2008): Characterisation of honey bee sensitivity to ethanol vapor and its correlation with aggression. *Alcohol* 42, 129-136.
- Cacmak, I., C. I. Abramson, S. Seven-Cakmak, P. Nentchev, H. Wells (2009): Observations of ethanol exposure on the queen honey bee *Apis mellifera anatoliaca*. *Bull. Insectol.* 62, 1, 99-101.
- Mustard, J. A., E. A. Edgar, R. E. Mazade, C. Wu, J. L. Lillvis, G. A. Wright (2008): Acute ethanol ingestion impairs appetitive olfactory learning and odor discrimination in the honey bee. *Neurobiol. Learn. Mem.* 90, 633-643.

Masno tijelo smješteno u zatku pčela predstavlja organ „jednak“ jetri u drugih životinja. Tu se alkohol razgrađuje na metaboličke proizvode - ugljični dioksid i vodu. Lijek disulfaram koji se rabi u lječenju ovisnosti o alkoholizmu interferira s djelovanjem enzima alkoholne dehidrogenaze tijekom razgradnje do kranjih metabolita. Vezano uz navedeno, provedeno je istraživanje - mogu li se pčele uporabiti kao istraživački model za proučavanje učinkovitosti djelovanja lijekova protiv alkoholne ovisnosti na primjeru lijeka Antabus® koji je emetik (izaziva mučninu i povraćanje), te stvara psihološku averziju na alkoholnu pića.

U prvom dijelu istraživanja pokušne skupine pčela su prihranjene s tri različite koncentracije tog lijeka, dok je kontrolna skupina dobivala čistu destiliranu vodu. Nakon 10 minuta pčelama je ponuđeno jedno od pet različitih razrijedenja (0, 5, 10, 20 posto alkohola u šećernom sirupu) na vrijeme od pet sekundi. Pčele koje su konzumirale „kap po kap“ su smještene u jednu od dvije skupine, te im je ponuđena ista tekućina svaku minutu ili svakih deset minuta, ovisno o skupini kojoj pripadaju dok nisu prestale „piti“. Pčele iz skupine svake minute su popile više alkohola, ali je primjećen značajan učinak primjenjenog lijeka na konzumiranu količinu alkohola.

Također je utvrđeno da pčele koje su prethodno uzimali lijek, pa im je ponuđena alkoholna otopina, nisu slijedile uobičajeni način ispružanja rilca tijekom mjerjenja. U ovom je slučaju pčelama ponuđena kap alkohola na kapaljku. Pčele koje su prethodno treirane pokazivale su znakove smanjenja ispružanja rilca nakon što im je ponuđen 1-postotni i 5-postotni alkohol, ali ne i na ponuđenu destiliranu vodu kod kontrolne skupine. Time je potvrđena mogućnost provođenja istraživanja negativnih učinaka konzumiranog alkohola na medenosnim pčelama.

Zlatko Tomljanović, dr. vet, med,
Hrvatska poljoprivredna komora,
Stručni savjetnik za pčelarstvo

Nije dobro, ali...bit će bolje!

Naslov teksta možda najbolje zrcali stanje pčelarskog duha u sezoni 2012. No, ta uzrečica je kroz povijest bavljenja pčelarstvom bila jednako često rabljena kao i onaj pozdrav „Medno“. Teško da će netko moći smisleno objasniti što se to sve događalo ove godine u prirodi i našim pčelinjacima. Uljana repica slaba, kadulja slaba, pa smo svi mislili da je bagrem smrznuo, a on procvao u roku tri dana, i to krajem travnja, i dočekao nas potpuno nespremne. Mnogi pčelari su onda užurbano počeli prevješavati legla u medišta; stavljati matične rešetke, a bagrem je već počeo mirisati. Kasno! Kako to da bagrem cvate krajem travnja, a još je sredinom veljače bio snijeg do koljena s polarnim temperaturama? Pa zar ne bi onda trebao procvasti sredinom svibnja ili u posljednjoj dekadi svibnja? Zar ne bi trebao prvo cvasti u istočnim dijelovima RH, a u zapadnim tjedan dana kasnije? Ne, priroda zna biti opaka. Takav raspored je bio nekada, a sada vladaju neki drugi zakoni prirode. Bagrem je krenuo dobro, a onda su ga uništile kiše ili negdje topli vjetar, pa smo vrcali tamni bagrem u količini od 5 do 10 kg po košnici ili ga čak uopće nismo vrcali. Međutim, neke košnice su dale čak i od 15 do 20 kg. No, to su bile super jake pčelinje zajednice. Da smo svi imali takve zajednice vjerojatno bi bili zadovoljni s ovogodišnjim bagremom. No, razvoj je u većem dijelu RH bio spor, slab i zabrinjavajući. Sličnu situaciju su pčelari zamjetili i prošle godine. Iskusni pčelari su se pitali gdje grieše; kako ne mogu razviti pčelinje zajednice za bagrem? Sumnjali su u kvalitetu matice, nozemozu, satne osnove, vapnenasto leglo i polako postajali praznovjerni u tim sumnjama. Jednostavno, bagrem je došao prerano i nedostajala nam je jedna generacija pčela. Koliko god našu *kranjsku pčelu* odlikuje brz proljetni razvoj, ipak ne možemo očekivati da ona u manje od 60 dana bude spremna donijeti pristojne količine bagremovog meda u košnicu. Sve bi bilo drugačije da je bagrem kasnio, što smo svi i pretpostavljali. Međutim, bilo je pčelara koji su imali odličan razvoj. No, oni su vjerojatno imali sreću što su u jesen prošle godine i u proljeće ove godine bili na odličnim lokacijama s puno peludnih i nektarnih biljaka. Zatim smo iščekivali amorfu. No, ona je 3 puta smrzavala i vase su krajem svibnja zabrinjavajuće počele padati u minus. Tih dana su me zvali zbuđeni pčelari i izvještavali da je danas vaga - 0,85 kg; drugi su javljali da je 1,75 kg, a treći su spominjali i negativne predznake od -3,0 kg u sedam dana. U biti, ti izvještaji su mi više sličili dnevnim objavama pada burzovnih indeksa nego pčelarskim podacima. Četvrti pak više nisu htjeli

čekati i počeli su s prihranom pčela. Čekaj, prihrana pčela u lipnju u kontinentalnom dijelu RH? Ma, nemojte me zezati. Zar smo do tuda dogurali? No, nije bilo izlaza. Morala se stavljati pogača ili razrijeđeni sirup. Primorski i dalmatinski pčelari su pobegli u Liku na ličko-kordunsku lipicu i kućnu; dio „panonskih“ pčelara također. Ostali pčelari na kontinentu su sve nade polagali na kesten. Treba podsjetiti da je riječ „nada“ strašan afrodisijak. Posebice u pčelarstvu. Jednom je Vaclav Havel lijepo objasnio da nakon što nestane nade nije baš sve gotovo. Ostaje potreba za nadom, a kada nestane i potreba za nadom, ostaje iluzija. E pa, hrvatski pčelar je početkom lipnja bio negdje između potrebe za nadom i iluzije. Poput igrača pokera koji je izgubio i kuću i imanje i ostaje mu još jedino stari naslijeđeni zlatni sat koji daje u zalog, nadajući se da će povratiti barem dio izgubljenog. Početkom lipnja su došle i kiše. Vage su još više kretale u minus. Panika je bila na vrhuncu. Uzgajivači matica su imali lošu sparivost; starteri nisu prihvaćali presadene ličinke. Čak je i rojenje izostalo ili su pčele trgale već izgrađene rojevne matičnjake. Stanje pčelarske nacije je bilo demoralizirano; uhvatila nas je depresija i nemoć; postajali smo cinični i počeli se polako nasukavati na hridi relativizma i nihilizma. Tipično pčelarsko raspoloženje. Tanka je granica između delirija i depresije u pčelarstvu. Pritom sam shvatio da

AMORFA

uopće ne trebam davati pčelarske, već ekonomsko-psihološke savjete ili pak organizirati grupne pčelarske terapije koje bi i meni dobro došle.

A onda, kao u nekom dobrom starom filmu, dolazi kesten i lička livada. Pčelari šalju podatke o unosima na vagi. Pozitivni predznaci! Kesten ludo nosi. „Tuče“ od 3 do 4 kg dnevno. Neki spominju i 6 kg dnevног unosa po košnici. „Stavili smo LR nastavak na zajednicu i za tri dana je bio pun meda“...javljaju pčelari. Igrača pokera, s početka teksta, *krenula je karta*. Dobiva i ne vjeruje svojim očima. Govori se o rekordnom kestenu. Lika i Kordonu na lipici i kupini također dobro rade. Sezona ipak nije izgubljena. Pojavili su se i rojevi. Tko bi mogao vjerovati da ćemo se radovati što su se pčele počele rojiti. Pčelarska obaveštajna služba iz Slavonije javlja da će uskoro i suncokret. Suncokret sredinom lipnja? Nisam neki stručnjak za cvatnju suncokreta, ali zar nije uranio? Dobro, ove godine je i ranije zasijan, ali svejedno. Isti izvori javljaju da čak i amorfna sada, krajem lipnja, medi s dnevним unosima od oko 2 kg. Obaveštajci iz Gorkog kotara javljaju da medun polagano kaplje, ali da mu je perspektiva u najmanju ruku sumnjava. Kažu tamošnji vrijedni pčelari da medun ne voli tuču (grad) i visoke temperature, a vremenske prognoze nisu baš obećavajuće sve do sredine srpnja. Moguće je možda neko dobro vrcanje na nekim sjevernim, sjenovitim područjima.

Što nas čeka od sredine srpnja i cijeli kolovoz? Ne znam, ako bude kišnog perioda mogao bi vrijesak „opaliti“. Ne bi se smjelo zaboraviti niti na metvicu u Lonjskom polju ili pak na zlatošipku. No, ako će biti suho ljeto poput ljeta 2011. godine, trebat će pravovremeno prihranjivati pčelinje zajednice razrijeđenim šećernom sirupom (1:1) ili stavljati šećerne pogače. Molim, paziti da ne izazovemo grabež.

Na kraju teksta moram informirati pčelare o učestaloj pojavi vapnenastog legla (VL) u pčelinjacima. Mnogi pčelari mi se javljaju s tim problemom. U zadnjih desetak godina bilo je svega nekoliko poziva pčelara s pitanjima u svezi VL, ali unatrag šest mjeseci gotovo 100 pčelara me zvalo s pitanjem zašto sada VL i kako zaštiti pčelinje zajednice. Iskreno, to zapazih i u svojem pčelinjaku. Treba podsjetiti da je vapnenasto leglo ili askosferoza zarazna bolest poklopljenog pčelinjeg legla koju prouzrokuju pljesni iz roda *Ascospheara*. Uzročnici vapnenastog legla su posvuda rasprostranjeni i stvaraju vrlo otporne spore koje u prirodi preživljavaju više od 40 godina. Zbog toga je sprječavanje i suzbijanje bolesti otežano. Pljesan proraste tijelo pčelinje ličinke i na kraju je pretvara u tvrdu bjelkastu mumiju, nalik grudici vapna. Pčele iznose bolesne ličinke iz stanica sača te ih pčelar opaža na poletištu i ispred košnice kao prve znakove bolesti (slika 1). Pojavi bolesti pogoduju svi uvjeti koji djeluju nepovoljno na pčeli-

nju zajednicu i slabe otpornost legla. Posebice se to odnosi na čudnovate vremenske prilike kojima su pčele bile izložene u zadnjih godinu dana.

SAVJET PČELARIMA:

- održavanje pčelinjih zajednica u dobrom biološko-uzgojnem stanju;
- valjani zoohigijenski uvjeti unutar i izvan košnice (košnice moraju biti suhe, s dobrim prozračivanjem i prostranim letima, a izbačene mumificirane ličinke treba neškodljivo uklanjati);
- redovito provođenje mjera kontrole i suzbijanja varooze;
- zamjena matica u bolesnim pčelinjim zajednicama;
- redovita zamjena starog sača;
- pri formiranju pomoćnih zajednica (nukleusa) ili oplodnjaka voditi računa o omjeru kućnih pčela i legla zbog opasnosti od potplađivanja legla.

Na kraju bih se htio zahvaliti svojim pčelarskim obaveštajnim izvorima o razvoju pašnih prilika tijekom svibnja i lipnja. Zahvaljujem kolegama Jakubku, Škrlecu, Namjesniku, Kovačićeku, Buratoviću i Zanoškaru na vrijednim informacijama.

Također, podsjećam pčelare da možemo biti ljuti na vremenske prilike, ali nikada na pčelu. Pčele samo mogu biti ljute na nas. No, jedno je sigurno – pčele nas nikada neće iznevjeriti i što god se dogodi neka naša vjera u njih bude trajna.

VAPNENASTO LEGLO NA PODNICI – MUMIFICIRANE LIČINKE, FOTO: Z. TOMLJANOVIĆ

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Etiketa na teglici meda

■ ako smo prošle godine u broju 6. "Hrvatske pčele" pisali o označavanju meda, proizvoda od meda i drugih pčelinjih proizvoda, ne škodi ponoviti gradivo, jer *Repetitio est mater studiorum (Ponavljanje je majka znanja)* glasi latinska izreka, a upravo bi pčelari - proizvođači, koji puno uče i žele znati, trebali kontinuirano ponavljati naučeno kako bi uvjek, bez dvojbe, znali pravilno označiti svoje kvalitetne proizvode i kao takve ih ponuditi potrošaču. Pa krenimo redom...

Obavezni podaci koji se navode na medu, kao i proizvodima od meda te drugim pčelinjim proizvodima propisani su Pravilnikom o označavanju, reklamiranju i prezentiraju hrane (NN 41/08), Pravilnikom o navođenju hranjivih vrijednosti hrane (NN 29/09), Pravilnikom o medu (NN 93/09), Pravilnikom o kakoći uniflornog meda (NN 122/09) i Pravilnikom o dodacima prehrani (NN 46/11).

Obvezni podaci koji se moraju nalaziti na teglici meda:

1. naziv hrane;
2. neto količina ili količina punjenja;
3. rok trajanja;
4. naziv i adresa proizvođača ili onoga koji hrana pakira, ili stavlja na tržiste, a registriran je u Republici Hrvatskoj;
5. zemlja podrijetla;
6. serija ili lot;
7. uvjeti čuvanja i upotrebe gdje je to potrebno, ako utječu na trajnost hrane.

NAZIV HRANE

Naziv hrane - „med“, koristi se isključivo za sladak, gust, viskozni, tekući ili kristalizirani proizvod što ga medonosne pčele (*Apis mellifera*) proizvode od nektara medonosnih biljaka ili sekreta živih dijelova biljaka ili izlučevina kukaca koji sišu na živim dijelovima biljaka, koje pčele sakupljaju, dodaju mu vlastite specifične tvari, izdvajaju vodu i odlažu u stanice sača do sazrijevanja.

Također se mogu upotrebljavati i nadopunjeni nazivi koji opisuju podrijetlo:

- cvjetni ili nektarni med
- medljikovac ili medun
- i način proizvodnje:
- med u saču
- med sa saćem ili med s dijelovima saća
- cijeđeni med
- vrcani med
- prešani med
- filtrirani med
- pekarski med.

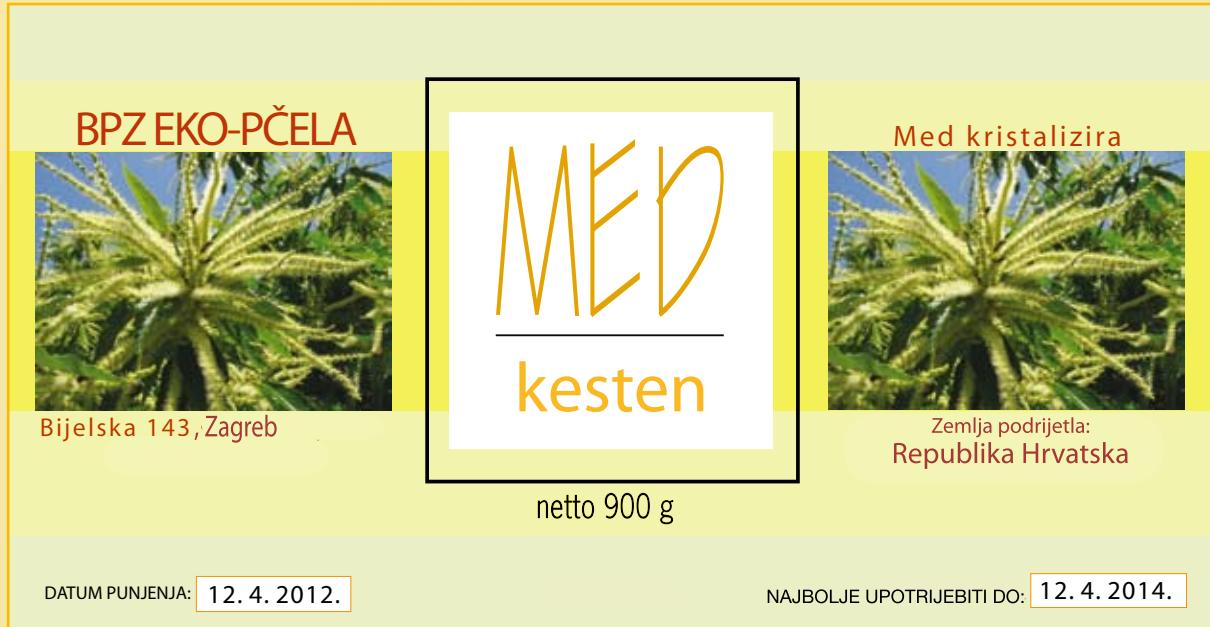
NAPOMENA: Med u saču, med sa saćem ili med s dijelovima saća, filtrirani med i pekarski med se stavljuju na tržiste isključivo pod tim nazivima i ne smiju biti označeni samo nazivom „med“.

Nazivi hrane, osim za filtrirani i pekarski med, mogu se nadopunjavati podacima koji se odnose na cvjetno ili biljno podrijetlo, ako proizvod u potpunosti ili većinom dolazi od navedenog izvora i ima sen-

TABLICA 1.

Pitomi kesten (<i>Castanea sativa</i> Mill.)	85%
Uljana repica (<i>Brassica napus</i> L.)	60%
Facelija (<i>Phacelia tanacetifolia</i> Benth.)	60%
Lipa (<i>Tilia</i> spp.)	25% (iznimno 10%)
Bagrem (<i>Robinia pseudoacacia</i> L.)	20%
Metvica (<i>Mentha</i> spp.)	20%
Vrijesak (<i>Calluna vulgaris</i> L.)	20%
Vrisak, Primorski vrijesak (<i>Saturea montana</i> L.)	20%
Maslačak (<i>Taraxacum officinale</i> Weber)	20%
Ružmarin (<i>Rosmarinus officinalis</i> L.)	20%
Kadulja (<i>Salvia officinalis</i> L.)	15% (iznimno 10%)
Planika (<i>Arbutus unedo</i> L.)	10%
Agrumi (<i>Citrus</i> spp.)	10% (iznimno 5%)
Lavanda (<i>Lavandula</i> spp.)	10% (iznimno 5%)

PRIMJER OSNOVNIH PODATAKA ZA IZRADU ETIKETE

zorska, fizikalno - kemijska i mikroskopska svojstva tog izvora. To znači da se pod nazivom jedne biljne vrste, primjerice „bagremov med“, na tržištu može nalaziti med koji odgovara svim propisanim fizikalno - kemijskim parametrima kakvoće te mora imati senzorska i mikroskopska svojstva bagrema. Isto tako, proizvođač je odgovoran da med koji stavlja na tržište pod tim nazivom upravo odgovara svim navedenim karakteristikama.

Prema Pravilniku o kakvoći uniflornog meda (NN 122/09), za med koji je proizведен u Republici Hrvatskoj i koji se stavlja na tržište Republike Hrvatske pod nazivom određene biljne vrste - dodatno je određen zahtjev kakvoće koji se odnosi na udio peludnih zrnaca u netopivom sedimentu, a iznosi 45 posto.

Dozvoljena odstupanja od navedenog udjela peludnih zrnaca za određene vrste navedena su u Tablici 1.

Pravilnik o medu – Prilog 2 (NN 93/09)

KRITERIJI SASTAVA MEDA

Kada se stavlja na tržište kao med ili upotrebljava u bilo kojem proizvodu namijenjenom za konzumaciju, medu se ne smiju dodavati nikakvi sastojci, uključujući aditive, niti bilo kakvi drugi dodaci. Med mora, koliko je to moguće, biti bez organskih i anorganskih tvari stranih njegovom sastavu. Uz iznimku proizvoda iz točke 3. Priloga 1. ovoga Pravilnika, ne smije imati strani okus ili miris, biti u stanju vrenja, imati umjetno izmijenjenu kiselost ili biti zagrijavan tako da prirodni enzimi budu uništeni ili u znatnoj mjeri inaktivirani. Ne dovodeći u pitanje podtočku 6. točku 2. b. Priloga 1. ovoga Pravilnika, pelud ili drugi sastojak karakterističan za med ne smije se uklanjati, osim ako je to neizbjegno pri uklanjanju stranih anorganskih ili organskih tvari.

Svaki med od navedenih vrsta mora imati i karakteristična senzorska svojstva izvora (miris, okus, boja).

Naziv „med“ također može biti nadopunjeno podatkom o regionalnom, teritorijalnom ili topografskom podrijetlu, ako je proizvod u cijelosti tog podrijetla i posebnim kriterijima kakvoće.

Nazivom „mješavina...“ ili „miješani...“ označava se proizvod dobiven od dva ili više meda, ako takva mješavina ne može prirodno postojati zbog različitih perioda proizvodnje meda iz nektara i različitih zemljopisnih područja.

Isto tako, kada se stavlja na tržište kao med ili upotrebljava u bilo kojem proizvodu namijenjenom za konzumaciju, med mora udovoljavati kriterijima sastava navedenim u Tablici 2.

NETO KOLIČINA ILI KOLIČINA PUNJENJA

Prema Pravilniku o označavanju, reklamiranju i prezentiraju hrane (NN 41/08) u Članku 31. nalazi se objašnjenje:

(1) Neto količina je količina punjenja, odnosno količina hrane u pretpakovini izražena brojčanom vrijednošću i zakonitom jedinicom fizikalne veličine.

(2) Količina punjenja zapakirane hrane mora biti izražena:

- u slučaju tekućina u jedinicama obujma: litra (L ili l), centilitar (cL ili cl) ili mililitar (mL ili ml);

- u slučaju drugih proizvoda u jedinicama mase: kilogram (kg) ili gram (g).

Dakle, u slučaju meda - količina punjenja se izražava jedinicom mase, primjerice - 950 grama.

ROK TRAJANJA

Obavezno je navođenje roka trajanja meda, isključivo riječima „najbolje upotrijebiti do“, kada datum uključuje i označu dana ili riječima „najbolje

TABLICA 2.

1. količina šećera	
a) količina fruktoze i glukoze (zbroj)	
– cvjetni med	najmanje 60g/100g
– medljikovac, mješavine medljikovca i cvjetnog meda	najmanje 45g/100g
b) količina saharoze	
– općenito	najviše 5g/100g
– bagrem (<i>Robinia pseudoacacia</i>), lucerna (<i>Medicago sativa</i>), Banksia menziesii, slatkovina (<i>Hedysarum spp.</i>), eukaliptus (<i>Eucalyptus camadulensis</i>), <i>Eucryphia lucida</i> , <i>Eucryphia milliganii</i> « agrumi (<i>Citrus spp.</i>)	najviše 10g/100g
– lavanda (<i>Lavandula spp.</i>), boražina (<i>Borago officinalis</i>)	najviše 15g/100g
2. količina vode	
– općenito	najviše 20%
– vrijesak (<i>Calluna vulgaris</i>) i pekarski med općenito	najviše 23%
– pekarski med od vrijeske (<i>Calluna vulgaris</i>)	najviše 25%
3. količina tvari netopljivih u vodi	
– općenito	najviše 0,1g/100g
– prešani med	najviše 0,5g/100g
4. električna vodljivost	
– vrste meda koje nisu dolje navedene i mješavine tih vrsta	najviše 0,8 mS/cm
– medljikovac i med od kestena i njihove mješavine, osim dolje navedenih vrsta	najmanje 0,8 mS/cm
– iznimke: planika (<i>Arbutus unedo</i>), vrijes (<i>Erica spp.</i>), eukaliptus (<i>Eucalyptus spp.</i>), lipa (<i>Tilia spp.</i>), vrijesak (<i>Calluna vulgaris</i>), manuka (<i>Leptospermum scoparium</i>), čajevac (<i>Melaleuca spp.</i>)	
5. slobodne kiseline	
– općenito	najviše 50 mEq kiselinenama 1000 g
– pekarski med	najviše 80 mEq kiselinenama 1000 g
6. aktivnost dijastaze i količina hidroksimetilfurfurala (HMF), utvrđene nakon prerade i miješanja	
a) aktivnost dijastaze (po Schadeu)	
– općenito, osim pekarskog meda	najmanje 8
– vrste meda s niskom prirodnom količinom enzima (npr. medovi od citrusa) i količinom HMF ne većom od 15 mg/kg	najmanje 3
b) HMF	
– općenito, osim pekarskog meda	najviše 40 mg/kg (uzevši u obzir dredbe pod a, druga alineja)
– medovi s označenim podrijetlom iz regija tropске klime i mješavine takvih medova	najviše 80 mg/kg

upotrijebiti do kraja". U ostalim slučajevima, iza navedenih riječi slijedi oznaka datuma koja je sastavljena od dana, mjeseca i godine, odnosno samo mjeseca i godine, ili se iza navedenih riječi nalazi podatak gdje se takva oznaka datuma nalazi na ambalaži.

NAPOMENA:

Neispravno je navođenje roka trajanja bilo kojim drugim riječima, primjerice - „rok trajanja je neograničen“, jer koliko god se zanosili medijskim napismima da je „med star 2 tisuće godina“, pronađen u egipatskim grobnicama, jestiv – zapamtite da je taj med izgubio svoja „hranjiva“ svojstva po kojima se razlikuje od šećera!

NAZIV I ADRESA PROIZVODAČA ILI ONOGA KOJI HRANU PAKIRA ILI STAVLJA NA TRŽIŠTE, A REGISTRIRAN JE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Adresa podrazumijeva naziv mjesta, poštanski broj, ulicu i kućni broj te naziv države, a može biti skraćena na bilo koji način, pod uvjetom da omogućava identifikaciju tvrtke i da je dovoljna za poštanske svrhe.

ZEMLJA PODRIJETLA

Pri označavanju meda obavezno je navođenje zemlje ili zemalja podrijetla. Ako med potječe iz više od jedne države članice Europske unije ili trećih zemalja, popis zemalja podrijetla može se zamjeniti jednim od sljedećih izraza:

- „mješavina meda iz država članica EU“,
- „mješavina meda iz država koje nisu članice EU“,
- „mješavina meda iz država članica EU i meda iz država koje nisu članice EU“.

Takav med se onda mora označiti i nazivom „mješavina...“ ili „miješani...“ ukoliko su različita i zemljopisna područja zemalja u kojoj se med proizvodi.

Ako se navodi adresa proizvođača koja uključuje zemlju podrijetla, nije potrebno posebno isticanje zemlje podrijetla, ali mora biti jasno da se radi o proizvođaču, primjerice - proizvodi i puni: Med d.o.o., Marka Marića 5b, 10 000 Zagreb, Hrvatska.

SERIJA ILI LOT

Serija ili lot se navodi brojem serije ispred kojeg prethodi slovo „L“. Slovo „L“ nije obvezno navoditi ako se oznaka serije može jasno razlikovati od drugih oznaka.

Primjerice, **serija se ne treba navoditi ako rok trajanja sadrži i dan i mjesec u tom redoslijedu**. A ako se navodi samo mjesec i godina, obavezno se navodi i serija.

Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane (NN 41/08)

Članak 40.

(1) Oznaka serije sastoji se od broja serije kojem prethodi slovo »L« te se stavlja gdje je prikladnije, na pretpakovinu ili na naljepnicu koja ide uz nju.
 (2) U slučaju nezapakirane hrane oznaka serije stavlja se na posebnu ambalažu ukoliko se hrana

na prodajnom mjestu drži u njoj ili, u nedostatku adekvatne ambalaže, na prateći dokument.
 (3) U slučajevima u kojima se oznaka serije može jasno razlikovati od ostalih oznaka može se navesti samo broj serije.

Članak 41.

(1) Iznimno od odredbe članka 39. stavka 1. ovoga Pravilnika, hrana koja se stavlja na tržište ne mora imati oznaku serije u slučaju:

- poljoprivrednih proizvoda koji se prodaju ili isporučuju na privremeno skladištenje, pripremu ili pakiranje, koji su namijenjeni za daljnju preradu i koji se sakupljaju neposredno na mjestu pripreme i daljnje prerade;
- kada se hrana nudi na prodaju krajnjem potrošaču nezapakirana ili pakirana na zahtjev potrošača na mjestu prodaje ili je prepakirana za neposrednu prodaju;
- kada je hrana zapakirana u ambalažu ili kontejnere čija je površina najveće stranice manja od 10 cm²;
- pojedinačnog pakiranja ako se oznaka serije nalazi na skupnom pakiranju.

(2) Oznaku serije nije potrebno navoditi u slučaju hrane koja je označena rokom trajanja koji sadrži dan i mjesec u tom redoslijedu.

(3) Ovaj članak se primjenjuje bez obzira na oznake propisane posebnim propisima.

UPOZORENJE:

Nije dozvoljeno isticanje „prirodni med“ ili „100 posto med“ ili „pčelinji med“ jer se time stvara razlika te obmanjuje potrošač, jer svaki med na tržištu pod nazivom „med“ mora biti prirodni i pčelinji te ne smije imati nikakve druge sastojke, što je i propisano definicijom meda.

- Označavanje hrane je najbitniji postupak pri stavljanju hrane na tržište koji omogućuje potrošaču izbor hrane koju će konzumirati. Stoga je osnovno načelo označavanja dati ispravu informaciju i podatke koji ni u kojem pogledu ne smiju obmanjivati potrošača, naglasila je Jelena Meštrić iz Odjela za označavanje i kakvoću hrane Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, u broju 6/2011 „Hrvatske pčele“.

STARINSKA ETIKETA ZA MED

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

Susret pčelara u Dvoru

Članovi pčelarske udruge „Kesten“ iz Dvora po šesti put su uspješno organizirali manifestaciju kojoj je 23. lipnja u Banskom Vrpolju prisustvovalo više od 200 pčelara iz svih dijelova Hrvatske i susjedne Bosne i Hercegovine.

DRUŽENJE PČELARA U DVORU

Nakon okupljanja pčelara te druženja uz pečenje janjca i glazbenu pratnju mlađe skupine tamburaša HAKUD-a iz Topuskog, uslijedila su i zanimljiva predavanja pčelarskih stručnjaka – praktičara iz Hrvatske i BiH. Tako je savjetnik za pčelarstvo u Hrvatskoj poljoprivrednoj komori Zlatko Tomljanović, dr. vet. med. pojasnio *program suzbijanja varoze u 2012. godini*, dok je Goran Mirjanić, mag. ing. agr. govorio o *tehnologiji pčelarenja*.

Skupu se zatim obratio i domaćin Dragoljub Arbutina koji se posebno zahvalio županici Sisačko-moslavačke županije Marini Lovrić-Merzel na pokroviteljstvu te je upoznao prisutne sa uspješnim radom udruge „Kesten“ iz Dvora - koja je kada je osnovana prije osam godina imala samo 7 članova koji su pčelarili sa svega 700 košnica pčela - u općini koja je 75 posto pokrivena šumom koju je još austrijski car cijenio kao vlastiti dvor. Udruga danas broji 40 članova i posjeduje oko 4 tisuće košnica smještenih na dvije paše – *bagrem* (koji "ljubomorno čuvaju za sebe") i *kesten* za sve druge, našalio se predsjednik udruge „Kesten“ Dragoljub Arbutina.

PREDAVANJE ZLATKA TOMLJANOVIĆA, FOTO: I. BERG-DIVALD

- Moram naglasiti da su naši pčelari stacionirani, a imamo i nekolicinu selečih u udruzi. Međutim, ove godine smo primili više selečih pčelara iz drugih županija nego što smo planirali. Iako je bilo manjih problema – uspješno smo ih riješili, a oni koji su nezadovoljni, neka nam oproste. Osim toga, uvijek napominjemo: obratite se prvo povjereniku i ne mojte doseljavati pčele a da se njemu niste javili, jer ako nema reda - stvaraju se i problemi lokalnom stanovništvu, naglasio je Arbutina.

Pročelnik Ureda za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Zoran Vasić, ujedno i saborski zastupnik, također se obratio skupu i u ime Sisačko-moslavačke županije zahvalio na pozivu te kazao kako se nada da će se pčelari okupiti u ovom broju i sljedeće godine.

- Već nekoliko godina dolazim ovdje i svaki put se osjećam ugodno, stoga se zahvaljujem svim članovima na dobroj organizaciji rada Udruge. Dvor je trenutno centar Hrvatske, jer sumnjam da se danas igdje našlo na jednom mjestu ovoliko pčelara. Ovo je osobito važno za općinu Dvor jer gos-

Zvonimir Muža, predsjednik i jedan od osnivača HAKUD-a Topusko, pojasnio je da HAKUD, otkada je osnovan 1974. godine, njeguje stare hrvatske narodne pjesme i običaje.

- Ovo nam je drugi naraštaj nakon domovinskog rata. Prioritet nam je obučavanje mladih, tako da ih već od 4. i 5. razreda osnovne škole podučavamo sviranju tambure i pratimo njihov razvoj dok ne stasaju. Dakle, trudimo se prenijeti dio običaja ovog kraja na mlađe naraštaje da se ne zaboravi tradicija, kazao je predsjednik HAKUD-a iz Topuskog i ponosno najavio da će se ova mlađa tamburaška sekcija, koja je svirala na gotovo svim svečanostima diljem Lijepe Naše i u susjednim zemljama - 13. listopada sudjelovati i na državnom natjecanju u Ogulin.

JOSIP PRANJIĆ, UPRAVITELJ ŠUMARIJE DVOR

podarstvo ovdje (kao i u svim drugim mjestima od posebne državne skrbi) nažalost nije dovoljno razvijeno, ali sva sreća da nam pčelarstvo popravlja gospodarsku sliku – ovdje je proizvodnja meda velika i mi smo time izuzetno zadovoljni. Slažem se sa gospodinom Dragoljubom da su novci bitni, ali isto tako smatram da bez ljudi nema ništa. Naime, Sisačko-moslavačka županija je ove, kao i svake godine izdvojila novce za pčelarske susrete, a ono što mi je posebno drago je da će Udruga dio sredstava upotrijebiti za obnovu područne škole u kojoj se trenutno nalazimo, naglasio je Zoran Vasić i pojasnio program poticanja pčelara od strane Sisačko-moslavačke županije.

- Natječaj za 2012. godinu bit će objavljen pod istim uvjetima kao i u prethodne tri godine. Dakle, sufinciramo dio pčelarske opreme, novih košnica i dr. Minimalni iznos računa koji se priznaje je 2 tisuće kuna, a maksimalni iznos poticaja koji pojedini pčelar može iskoristiti iznosi 10 tisuća kuna. To je samo jedna od mjera za pčelare, jer još nudimo i **sufinanciranje za kapitalna ulaganja – za sve ove koji opremaju punionice meda, skladištenje itd.** Isto tako, **nismo zaboravili ni ekološke pčelare** (kojih na području Dvora ima nekoliko), koje potičemo sa do 50 kuna po košnici. Nudimo još i četvrtu poticajnu mjeru **sufinanciranja – za izgradnju i adaptaciju**, što je prošle godine iskoristio jedan pčelar iz Petrinje.

Načelnik Općine Dvor **Nikola Arbutina** je nakon što se zahvalio domaćinima, poručio da se nada kako će pčelari nastaviti s ovako visokim standardom u gospodarstvu Sisačko-moslavačke županije i Općine Dvor koja broji više košnica, nego stanovnika. Teško je reći koliko točno ljudi ovdje živi jer je Dvor na samoj granici, tako da je migracija stanovništa svakodnevna, pojasnio je. Osim toga, načelnik Arbutina je potvrdio da će Općina i ove godine poticati pčelarstvo – u 10. mjesecu bit će raspisan natječaj kojim će pčelari moći dobiti i do 50 posto povrata uloženih sredstava.

Josip Pranjic, upravitelj Šumarije Dvor, izrazio je žaljenje zbog objave loše vijest o osi šiškarici (*Dryocosmus kuriphilus*) – štetnika na kestenu, ali je naglasio da mu je drago što je suradnja s pčelarima više nego dobra.

NA MLADIMA PČELARSTVO OSTAJE

- Uvijek mi se postavljaju pitanja: zašto se šuma siječe? Kao prvo, moj kolega Vasić će potvrditi da se ništa ne siječe što se ne mora i što nije odobreno, dakle kada se prođu određene zakonske procedure, jer da nije bilo siječe ne bi imali ništa. Kako bi opstali da nema mlade šume? Ne trebate se bojati jer kesten ima jako dobru prirodnu obnovu! – poručio je Pranjic.

Na kraju su se pčelarima obratili i otkupljivači meda (Tihomir Tomašić, Nebojša Vlajnić, Slavko Švraka) koji su zajednički ustvrdili da je ove godine „čudna situacija na tržištu.“ – **nema meda, nema ni cijena.**

- Naime, u vremenu smo kakvom jesmo... jednostavno lanci ne odobravaju dizanje cijena – njih ne interesira koliko ste vi proizveli meda po zajednici. Njima je čak i ova do sada otkupna cijena bila prevelika. Mi smo na neki način tu hendikepirani i možemo se samo nadati boljem – što se tiče meda, ali bolje stoje neki drugi pčelinji proizvodi, kazao je **Tihomir Tomašić** i naglasio da med osim u Hrvatskoj, plasira i u Europi.

Na upit vaše novinarke: **kolika će biti otkupna cijena bagrema i kestena** – tj. koju otkupnu cijenu ovaj otkupljivač nudi pčelarima, odgovorio je da **cijena otkupa bagrema na dan 23. lipnja iznosi 23 kune po kilogramu**, dok za kesten još nisu uspostavljene cijene.

Ovim odgovorom nisu bili zadovoljni brojni prisutni pčelari – primarni proizvođači, koji su se pitali gdje onda završava razlika novaca – kada se **bagrem na policama hrvatskih dućana prodaje od 60 do 80 kuna za 950 grama, a otkupljivač njima plati (i ako plati) samo 23 kune po kilogramu?!?** – negodovali su pčelari.

Slavko Švraka se zatim potužio na skupo gorivo, troškove transporta, nenaplaćenih računa... te je u šali imao i pokušaj licitacije – ponudio je 24 kune za **bagem po kilogramu**. Kazao je da je tržiste jednostavno takvo kakvo je, te smatra kako preporuka pčelarima da ne daju bagrem ispod 30 kuna jednostavno nije moguća.

Živi bili, pa vidjeli!

Ivana Berg-Divald,
mag. novinarstva,
novinarka časopisa
Hrvatska pčela

“Dobra veterinarska praksa u pčelinjaku” predstavljena na Veterinarskom fakultetu

Na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu 19. lipnja svečano je predstavljen priručnik *Dobra veterinarska praksa u pčelinjaku*, skupine autora: Zlatko Tomljanović, dr. vet. med; doc. dr. sc. Ivane Tlak Gajger i mr. sc. Violette Santrač s Veterinarskog instituta iz Banja Luke (BiH).

Predsjednik Hrvatskog apiterapijskog društva dr. sc. Dražen Lušić, dipl. san. ing. imao je čast biti promotor ove knjige, za koju je istaknuo da predstavlja vrlo pozitivan pomak i pravo osvježenje u stručnim krugovima koji se bave ovom problematikom. Istanaknuo je da važnost ovog štiva proizlazi iz činjenice da se unatrag nekoliko desetljeća znatno povećao broj poznatih uzročnika bolesti pčela zbog čega je problematika pčelinjih bolesti i njihovog suzbijanja dobila jednu od najvažnijih pozicija u suvremenom pčelarenju. Posebno je naglasio da se trgovanjem pčelama i pčelinjim proizvodima na međunarodnoj i interkontinentalnoj razini značajno povećala mogućnost unošenja različitih uzročnika bolesti u pčelinje zajednice (nametnika, bakterija, gljivica, virusa), kao i njihova kontaminacija neželjenim fizikalnim i kemijskim agensima.

ZA MIKROFONOM VODITELJ SVEČANOSTI DR. SC. DRAŽEN LUŠIĆ

- Zbog toga će samo pravilno i pravodobno utvrđivanje bolesti, odnosno čimbenika koji mogu ugroviti zdravlje pčelinjih zajednica, omogućiti pravilnu i pravodobnu provedbu odgovarajućih postupaka i mjera za suzbijanje bolesti i drugih neželjenih pojava u pčelinjacima. Upravo tzv. „nove bolesti“, novi trendovi u suvremenoj diagnostici, terapiji te preventivi pčelinjih bolesti predstavljaju izazov za znanstveno i praktično pčelarstvo te tako ovaj priručnik, i u njemu inkorporirane usvojene smjernice dobre pčelarske prakse, predstavlja izvrstan alat za aktivno uključivanje veterinarskih stručnjaka u rješavanje navedenih problema, naglasio je dr. sc. Lušić.

Samom predstavljanju priručnika aktivno je pridonio i dekan Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Tomislav Dobranić.

bu prof. dr. sc. Tomislav Dobranić, koji je jučer u svom obraćanju iskazao zadovoljstvo zbog izdavanja ovakve kvalitetne knjige - kao dobrog načina za jačanje uloge doktora veterinarske medicine u pčelarstvu.

- Kada je kolega Zlatko Tomljanović došao k meni prije mjesec dana i upitao me bi li ja imao nešto protiv da se promocija ovog priručnika održi na Veterinarskom fakultetu, nisam dvojio i odmah sam pristao, prvenstveno zato jer je ovo ujedno promocija veterinarske struke i ovog fakulteta – krovne institucije, na kojoj smo svi stjecali svoja znanja da bismo danas bili to što jesmo, kazao je dekan Dobranić i naglasio da je izuzetno ponosan što je jedan od autora ovog priručnika i kolegica, djelatnica Zavoda za patologiju i biologiju riba i pčela – docentica dr. sc. Ivana Tlak Gajger koja je obučena na ovom fakultetu, kao i Zlatko Tomljanović, doktor veterinarske medicine, za kojega znamo da se već duži niz godina bavi pčelarstvom i njenom problematikom, pohvalio je svoje kolege dekan Veterinarskog fakulteta u Zagrebu.

Znanstveni savjetnik na Hrvatskom veterinarskom institutu dr. sc. Branko Šoštarić, dr. vet. med. kao recenzent djela, dao je pregledni osvrt na priručnik te podrobnije opisao njegov stručni značaj.

- Priručnik je podijeljen u 11 poglavlja, a izlaganje materije započinje Uvodom u kojemu se neposredno i otvoreno osvrće na trenutačnu ulogu veterinarske službe u pčelarstvu, na način na koji pčelari percipiraju veterinara kao stručnjaka te se ukazuje na potrebne promjene na tom području. U poglavlju **Važnost pčelarstva** na jezgrovit način i sugestivan način prikazana je uloga i trenutačno stanje pčelarstva, u najširem smislu. Nastavak knjige je vodič veterinarima u obavljanju njihovih djelatnosti u pčelinjaku, a može se misaono podijeliti u opći dio, koji obuhvaća poglavlja **Pristup pčelinjaku**, **Priprema dimilice** i **Otvaranje košnice**. U ovome su dijelu prikazane potrebne radnje i vještine, nezaobilazne pri pregledu

ZNANSTVENI SAVJETNIK NA HRVATSKOM VETERINARSKOM INSTITUTU DR. SC. BRANKO ŠOŠTARIĆ, DR. VET. MED.

pčelinje zajednice, što je osnova svakog dijagnostičkog postupka. U sljedeća četiri poglavlja obrađuju se specifične radnje vezane uz pregled i procjenu zdravstvenog stanja pčela u košnici s jasnim uputama o osnovnim biotehnološkim potrebama zajednice. Poglavlje **Bolesti pčela** sistematizirano je sukladno etiologiji bolesti uzrokovane virusima, bakterijama, pljesnima, nametnicima i nezaraznim agensima. Opisane su sve bolesti koje se javljaju u Hrvatskoj, njihovo prepoznavanje na pčelinjaku, način njihovog prijenosa, te je točno prikazano koji materijal i kako treba dostaviti za potvrdnu laboratorijsku dijagnostiku. Liječenje i prevencija opisanih bolesti razrađeni su do potrebnih razina u praktičnoj primjeni. U poglavlju **Zabранa uporabe antibiotika** jasno su navedeni kriteriji o uporabi antibiotika u pčelarskoj praksi. **Zlouporaba antibiotika** u ovoj praksi, po nedovoljno osposobljenim vlasnicima, nažalost je dio pčelarske prakse u nekim uzgojima. Ovakvo stanje još je jača potpora ispravnosti načina razmišljanja autora o potrebi veterinarskog nadzora nad zdravljem pčela. U poglavlju **Dobra pčelarska praksa** veterinare se upoznaje sa smjernicama, a pčelare upućuje na primjenu **Dobre pčelarske prakse**, nedavno izdane od **Hrvatskog pčelarskog saveza** i odobrene od **Ministarstva poljoprivrede**. Osim toga, tekst u ovoj knjizi popraćen je sa 32 fotografije koje vrlo ilustrativno podupiru tekst i pridonose njegovom potpunom razumijevanju. Autori knjige su istovremeno i autori najvećeg broja fotografija, što nedvosmisleno upućuje na njihovu kompetentnost i stručnost u području pčelarstva općenito, a napose u onim dijelovima koji se odnose na veterinarske zahvate u pčelinjaku, kazao je dr. sc. **Branko Šoštarić**, dr. vet. med. i podsjetio kako bi ovaj uradak trebao biti priručnik svim veterinarima praktičarima koji po naravi svog posla trebaju obavljati veterinarske djelatnosti vezane uz procjenu zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica, dok će pčelari koji drže dobre pčelarske prakse, ali i do dobre veterinarske prakse na svojim pčelinjacima, svakako u njoj naći korisno uporište u svojim nastojanjima.

Predstavnik nakladnika - **Momir Petrović**, dr. vet. med. iz Odjela veterinarskih lijekova tvrtke **Bayer**, također je iskazao zadovoljstvo što je imao priliku biti sudionikom u procesu stvaranja **"Dobre veterinarske prakse u pčelinjaku"**.

PREDSTAVNIK NAKLADNIKA - MOMIR PETROVIĆ, DR. VET. MED. IZ ODJELA VETERINARSKIH LIJEKOVA TVRTKE BAYER

- Kao što većina vas zna, mi smo već duži niz godina prisutni u pčelarstvu, u onom dijelu veterine koji se odnosi na naše proizvode koji služe u kontroli i suzbijanju varooze. Misija naše tvrtke je **Science for better life** (znanost za bolji život) i sukladno tome - mi smo uvijek spremni na projekte koji razvijaju znanost i struku. Upravo je to bio povod zašto smo se priključili projektu razvoja priručnika „**Dobra veterinarska praksa u pčelinjaku**“. Naša uloga u ovoj knjizi je bila isključivo nakladnička, vjerujući u stručnost autora, što smo se već puno puta i uvjerili, kao i u važnost teme. Smatram da će se ovim vrijednim štivom pčelarstvo još više približiti stručnjacima na području veterine, kao i studentima, te da će doprijeti do što većeg broja kolega u Hrvatskoj, poručio je Petrović.

Na kraju je u ime skupine autora glavni i odgovorni urednik priručnika „**Dobra veterinarska praksa u pčelinjaku**“ **Zlatko Tomljanović**, dr. vet. med. sveobuhvatno prikazao razloge i proces izrade ovog priručnika, knjige koja na jedan novi način opisuje suvremenii veterinarski pristup pčelarstvu.

ZLATKO TOMLJANOVIĆ, DR. VET. MED., GLAVNI I ODGOMORNJI UREDNIK PRIRUČNIKA „DOBRA VETERINARSKA PRAKSA U PCELINJAKU“

- Pčelarima su odobrene smjernice za „**Dobru pčelarsku praksu**“ kao temelj održivog razvoja pčelarstva. Cilj joj je osigurati zdravstvenu ispravnost meda i drugih pčelinjih proizvoda, te poboljšati njihovu kvalitetu, uz istodobno održavanje dobrog zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica. Stoga smo se upitali možemo li tako nešto napraviti i za kolege doktore veterinarske medicine. To su bila naša razmišljanja unutar nekoliko godina koja su iznjedrila priručnik „**Dobra veterinarska praksa u pčelinjaku**“. Smisao priručnika je pomoći doktorima veterinarske medicine da ne gube vrijeme u traženju podataka koji često znaju biti zastarjeli ili netočni. Također, priručnik služi kao podsjetnik na naučeno i položeno gradivo kolegija iz pčelarstva na Veterinarskom fakultetu, ali i kao suvremenii izvor podataka koji će im pomoći u njihovom svakodnevnom radu u pčelinjaku, te uspostavi partnerskih odnosa s pčelarima. Osim toga, razumljivo je da će priručnik biti od velike koristi veterinarskim tehničarima i studentima veterinarske medicine, pojasnio je značaj „**Dobre veterinarske prakse u pčelinjaku**“ savjetnik za pčelarstvo u Hrvatskoj poljoprivrednoj komori **Zlatko Tomljanović**, uz posebnu zahvalu i sjećanje na poznate pčelarske stručnjake: prof. dr. sc. **Đuru Sulimanovića** i mr. sc. **Zvonimira Švera**.

Kako su pčelarili naši stari?

Pčelarstvo u našim krajevima ima dugu tradiciju, iako su danas relativno skromne mogućnosti za uspješno pčelarenje. Pčelinje bolesti i klimatske promjene ostavljaju trag na pčeli. Našeg primorskog i goranskog meda nema puno, ali je izuzetno kvalitetan i čist. Primorska i otočna kadulja, liburnijski i istarski marun, lipa, medun jele, vriješak, goranska livada, bagrem itd. Bez obzira na malo geografsko područje, razvoj pčelarstva je bio različit zbog blage primorske klime na primorju i hladne, duge zime u Gorskem kotaru. Službeno se može reći da je moderno pčelarstvo u Europi počelo polovicom devetnaestog stoljeća izumom vrcaljke, satne osnove i matične rešetke. Tradicionalno pčelarenje pletarama (trnkama), dobinama (ulima) i sličnim košnicama s nepokretnim sačem polako je potiskivalo suvremene košnice. Gorski kotar je moderno pčelarstvo preuzeo iz susjedne Slovenije. Tamo je pčelarstvo bilo posebno razvijeno još od doba Marije Terezije, koja je donijela poznati „Patent o pčelarstvu“. Prema tom patentu svatko je mogao držati neograničen broj košnica. Pčelarenje je bilo oslobođeno svakog poreza, nameta i cestarine te je pčelar mogao postaviti pčele gdje je htio, a čak je mogao vlasniku zemlje naplatiti učinjenu štetu na pčelinjaku. **Pčelari su bili oslobođeni odlaška u vojsku.** U Gorskem kotaru su vrlo brzo prihvatali slovensku košnicu „Kranjčinu“. To su košnice (kutije od dasaka) malih dimenzija, s okvirima koji se u košnicu slažu jedan iza drugog koji su okrenuti paralelno s letom - „okviri okrenuti na topnu stranu“. Međutim, zbog malih dimenzija i malih prinosa u Gorskem kotaru su zatim vrlo brzo razvili košnicu „Dujančanku“. Ta košница ima okvire na toploj strani, u kojoj se plodište i medište otvara sa stražnje strane. U njoj su pčele trošile malo hrane i dobro preživjele jake i duge zime. Budući da se posebno koristila u gornjem toku rijeke Kupe, na tom području još danas postoje dva pčelara koja tradicionalno pčelare tim košnicama, a to su Anton Arh iz Crnog Laza kraj Tršća i Vladimir Čop iz mjesta Hrvatsko pokraj Plešca.

Danas pčelari koji pčelare u Gorskem kotaru s modernim košnicama, kao što su LR ili Farrar, moraju zimovati u primorju jer im pčele obično ne prezime

BARAĆEVKA SA RAVNIM I KOSIM KROVOM

DUJANČANKA, POLOŠKA I HRVATSKA KOŠNICA

duge, hladne zime. Polovicom dvadesetog stoljeća, opet pod utjecajem iz susjedne Slovenije, širi se upotreba nešto većih i modernijih AŽ košnica koje se zbog svoje praktičnosti, lakog slaganja, prenošenja, dobrog razvoja, dobrog prinosa, ali i jako puno rada, i danas dosta koriste u Primorju i Gorskem kotaru.

Bez obzira na utjecaj Europe na hrvatsko pčelarstvo, drugom polovicom devetnaestog stoljeća u većini naših krajeva se još primjenjivalo primitivno pčelarenje, koje se zadržalo čak do druge polovice dvadesetog stoljeća.

U ondašnjim košnicama pletarama i ulima pčelari su prije nego što su izvadili med morali pogušiti pčele. Kasnije su primjenjivali tehnologiju iskucavanja, što je bio dug i mukotrpan posao, pa su ih radije ugušili. Zatim bi pčelar otišao u šumu gdje bi pronašao prirodnji roj pčela, uzeo ga kući i tako bi imao pčele za drugu godinu.

Zlaganjem i radom naprednije inteligencije, kao što je Bogdan Penjić iz Slavonije, koji je u Osijeku 1879. godine osnovao prvo Pčelarsko društvo, a zatim 1881. godine izdao list „Slavonska pčela“, koji se ubrzo počeo tiskati pod nazivom „Hrvatska pčela“.

Naši krajevi su u to vrijeme bili pod patronatom Austro-Ugarske monarhije koja je u principu zbog svojih interesa gušila sva napredna hrvatska Društva, posebno u Fiumi (Rijeci). Dolaskom Milutina Baraća u Rijeku 1883. godine počinje njegovo zanimanje za pčelarstvo, paralelno sa izgradnjom najveće i najmoderne rafinerije u Rijeci i ondašnjoj Europi, čiji je on tvorac i osnivač.

Prilagodio se vremenskim i pašnim uvjetima primorskog kraja i razvio je vlastitu košnicu „Baraćevku“. To je košница nastavljača s okvirima na toploj stani, a imala je krov sa dvije vode vrlo simpatičnog izgleda. **Baraćev utjecaj na hrvatsko pčelarstvo je izuzetan.** Bio je vrlo dobro upoznat sa zaostalošću hrvatskog puka onog vremena: neznanjem, neorganiziranom poljoprivredom, čestom gladi. Posebno ga je smetalo primitivno pčelarenje, gušenje pčela i slaba iskorištěnost mednih paša. Milutin Barać je već 1906. godine u Rijeci organizirao prvi pčelarski kongres te je na njega pozvao hrvatske pčelare i okupliao ih u svom vrtu uz ugodna druženja – pokazivao im, te ih učio o

modernom pčelarenju. Drugi kongres je organizirao na Sušaku 1911. godine. Nakon što bi izradio košnice „Baračevke“ besplatno ih je dijelio hrvatskim pčelarima, a ujedno i poklanjao nacrte. „Baračevka“ se i do danas zadržala, posebno na području Sušaka, Rijeke, otoka Cresa, istočnog dijela Istre te Senja. Danas na našem području postoje dva pčelara koji tradicionalno pčelare na tom tipu košnica – Rudi Bujan iz Rijeke i Vinko Pinezić iz Opatije. Možemo zahvaliti našem bivšem dugogodišnjem predsjedniku „Udruge pčelara Milutin Barač“ Miljanu Čubriću iz Kostrene, za očuvanje lika i djela Milutina Barača.

Pčelari su vrlo vrijedni i skrbni ljudi te su izmisili toliko praktičnih alata, koji će biti prikazani u jednoj monografiji koja bi trebala izaći druge godine na go-

dišnjicu osnivanja prve pčelarske udruge na ovom području, osnovane na Sušaku 1932. godine.

Danas hrvatski pčelari primjenjuju najmoderniju tehnologiju pčelarenja, završavaju pčelarske škole, slušaju najbolje predavače o liječenju pčela, tehnologiji pčelarenja i medu. Ipak najvažnija i osnovna uloga pčelara je očuvanje pčela koja ne može više opstati bez pčelara.

Zahvaljujemo se: Gradu Rijeci, gradskoj knjižnici Rijeka, Antonu Arhu iz Tršća, Vladimиру Čopu iz Rijeke, Vinku Pineziću iz Opatije, Bujan Rudi iz Rijeke, Miljanu Čubriću iz Kostrene i Pčelarskom obrtu „MEDEA“ Janković, Livade, Istra, SUZA -TB d.o.o. i Matulji, za ostvarenje izložbe.

IZLOŽBA „KAKO SU PČELARILI NAŠI STARI“

„Kako su pčelarili naši stari“ naziv je etno - izložbe stare pčelarske opreme i alata koja je u sklopu Baračevih pčelarskih dana bila postavljena do 25. svibnja u Narodnoj čitaonici na Korzu. Na izložbi, koju su zajednički organizirale Udruga pčelara „Milutin Barač“ i Gradska knjižnica Rijeka, predstavljene su i dvije originalne Baračeve košnice te jedna vrcaljka.

Najavljujući izložbu, ravnateljica Direkcije za razvoj poduzetništva Grada Rijeke Nataša Mandić podsjetila je na trogodišnju suradnju s Udrugom pčelara „Milutin Barač“. Grad je, naime, finansijski podržao inicijativu pčelara za obnovu antivaroznih (žičanih) podnica i matica. Član Udruge pčelara „Milutin Barač“ Slavko Suzić kazao je da udruga okuplja 110 registriranih pčelara s područja Rijeke i riječkog prstena na čijem je području i smješteno oko 1 600 košnica.

- Bez pčelara, nema opstanka ni pčela, a onda nema ni meda, čemu će se posebno veseliti farmaceutska industrija koja već ima spreman nadomjestak za med. Problem je što mnogi nisu osvijestili činjenicu u kojoj je mjeri med ljekovit i što se u mnogim domaćinstvima još uvijek ne konzumira redovito, posebice u dojeničkoj dobi, poručio je Suzić, dodavši da pčelari trenutačno najveći napor ulažu u očuvanje i obnovu pčelinjeg fonda, pri čemu ograničenje predstavljaju veliki troškovi.

- Svijet bez pčela ne bi bio isti, poručila je predsjednica Udruge pčelara „Milutin Barač“ Ankica Dušević, ujedno i autorica brošure „Pčelica moja prijateljica“ koja donosi priču o ovim socijalnim kukcima koji žive u obitelji od čak 60 tisuća pčela radilica, nekoliko tisuća trutova i sa samo jednom maticom.

Od prošle godine članovi ove udruge, uz finansijsku potporu Grada Rijeke, započeli su edukativnu kampanju među učenicima četvrtih razreda riječkih i osnovnih škola riječkoga prstena o pčelarstvu, pčelama i djelotvorosti pčelinjih proizvoda, kako se ponašati prilikom uboda i o nekim zanimljivostima koje im zacijelo nisu poznate. Ove godine pčelari su predavanja održali u školama Gelsi, Gornja Vežica, Nikola Tesla, Podmurvice, Turnić i San Nicolo. Pritom su sa sobom nosili tzv. *apisarij*, odnosno staklenu košnicu koja je pogodna za pokazivanje mladima kako bi se izbjegli neugodni ubodi.

Ankica Dušević je upozorila na problem izumiranja pčela zbog klimatskih promjena, a zbog čega je posljednjih godina evidentan i problem sve većeg nedostatka meda. Naime, pčelar sa primjerice 20 do 40 košnica godišnje može proizvesti oko 2 tone kaduljinog meda, a zbog lošeg vremena ove godine na riječkom području ni jedan neće dobiti ništa, već šećernim sirupom pčelari moraju prehranjivati pčele kako bi preživjele. Dio pčelara s riječkog područja svoje je košnice preselio u Istru na bagrem, ali zbog suše i vjetrovitog vremena, meda ni tu neće biti, potvrdila je Dušević. Stoga su zadnje nade usmjerene na livade Gorskoga kotara i lipu. Osim pčelarske opreme i alata, posjetiteljima izložbe više će moći doznati o *Milutinu Baraču - oču modernog pčelarstva*. Naime, za vrijeme svog djelovanja u velikom industrijskom pogonu, Barač se bavio raznim znanstvenim, biološkim i kulturnim izričajima. Zanimanje za pčelarstvo razvilo se tijekom otkrića roja pčela u okolini rafinerije, a kako je bio prepun znanstvenog i stручnog znanja, osmislio je košnicu, tzv. *Baračevku*; američku košnicu u potpunosti je prilagodio našem podneblju i uvjetima u kojima pčele mogu zdravo živjeti. Model košnice potpuno je promijenio i unaprijedio razvoj pčelarstva na ovom području.

SA OTVARANJA IZLOŽBE

Matija Bučar, prof,
pčelar iz Petrinje

Bijela i žuta djetelina (*Trifolium sp.*)

Uporodici mahunarki (*Fabaceae*) značajno mjesto zauzima rod djetelina (*Trifolium*) koji obuhvaća više od 40 vrsta medonosnih biljaka. Djeteline su veoma bogate bjelančevinama pa se uzgajaju kao stočna hrana. Mnoge se djeteline mogu koristiti i kao ljudska hrana jer su bogate vitaminima. Od ljekovitih svojstava nabrojimo antireumatično (giht), protuupalno (kašalj, prehlade, groznice) i tonično (ispiranje upaljenih očiju). Djetelina je odlično zeleno gnojivo i jako dobar pokrivač tla.

Bijela djetelina (*Trifolium repens L.*) je višegodišnja zeljasta biljka puzave stabljike koja se ukorijenjuje na koljencima. Listovi su na golim dugim peteljkama, sastavljeni od tri obrnuto jajolike, oštro pilaste liske. Cvjetne drške izbijaju iz pazušaca listova. Od 20 do 80 cvjetova skupljeno je u kuglaste glavice. Vjenčić je nalik na leptira, latice su bijele ili crvenkastobijele, krila su kraća od eliptične zastavice, ima lađicu i u cijev srasle prašnike.

Bijela djetelina često je masovno zastupljena na hranjivom tlu - bogatim livadama i pašnjacima, te na ra-

zličitim ocjeditim površinama - vrtovima, okućnicama i zelenim površinama. Ako se pokosi ili je stoka popase, ponovno cvate poslije nekoliko dana. Ona je pravi ekološki ubikvist, tj. raširena je od polarne granice šuma do gornje granice alpskog pojasa. Kod nas je također svuda raširena.

Žuta djetelina (*Trifolium patens Schreb.*) je jedno-godišnja zeljasta biljka dobro razvijenog i razgranjenog korijena. Stabljika je uspravna ili polegla, duga do 50 cm. Listovi su sastavljeni od tri usko eliptične, duge liske. Žuti cvjetovi skupljeni su u rahle glavice, koje su za vrijeme cvjetanja polukuglaste, a poslije okruglaste. Poslije cvatnje cvjetići postaju smećkasti. U travnjačkim zajednicama zastupljena je od 35 do 85 posto. Vrlo često u otavi daje livadama žuti aspekt.

Djetelina cvate od svibnja pa do prvih mrazeva. Cvatanja traje 20 dana, a dnevni unos nektara kreće se i do 3 kilograma. Pogoduje joj vlažno ljeto, ali ako je previše bujna - ima dublje čaške pa pčele teže uzimaju nektar. Pelud je tamne boje. Med je odlične kvalitete, svijetao, ugodna okusa i mirisa.

KUPINA (*RUBUS PLICATUS W.N. SYN. R. FRUTICOSUS L.*)

Ime kupine dolazi od latinskih riječi *ruber*, što znači crven jer više vrsta ovog roda ima crvene plodove, i pridjeva *fruticosus*, znači grmolik. Rod kupina, prema najnovijim istraživanjima star je između 23,7 i 36,6 milijuna godina. Pojavljuje se u nekoliko stotina podvrsta i oblika koje je ponekad vrlo teško razlikovati, zato je *Rubus fruticosus* zapravo zbirno ime koje obuhvaća mnoge botanički srodne vrste roda *Rubus* crnih plodova.

Kupina je od davnina poznata kao jestiva biljka od koje se dobivaju različite proizvodi: pekmez, đem, sokovi, kupinovo vino i dr. Od listova se može kuhati ukusan čaj koji je bolji od kupovnog indijskog čaja.

Nabранa kupina trnoviti je grm, jake stabljike, koja naraste do 2 m visine. Ima dvogodišnje, duge, brazdaste, svinute i bodljkave grane koje rastu povijene i isprepletene, a ponekad se penju po drugom grmlju i drveću ili se na njega naslanjaju. Listovi stoje na-

izmjenično, neparno su perasti, sastavljeni od 3 do 5 jajastih, nazubljenih listića, koji su na licu tamnozeleni i većinom slabo dlakavi, a na naličju svjetlijii, pokriveni mekim dlačicama i bodljama na središnjoj žili. Dio listova ostaje i zimi na granama. Peteročlani cvjetovi su bijeli ili ružičasti, razvijaju se u paštetcima na vrhovima ograna u lipnju i srpnju. I cvjetne stapke obrasle su bodljama.

Kupina raste od nizinskih do brdskih krajeva u velikoj množini uz rubove šuma, uz grmlje i putove, po živicama i šikarama i u svjetlim šumama. Primorska kupina srodnja je dalmatinskoj kupini koja se ističe stršećim dlakavim cvatovima.

Cvate od lipnja do listopada. Najbolje medi poslije umjerene kiše, kada ima dosta vlage u zraku. Ugodno miriše. Dnevni prinosi mogu se kretati do 3 kilograma. Med je proziran, bistar, svjetložut i može se uvrstiti u najfinije vrste meda. Međutim, češće je pomiješan s medom drugih biljki koje u to doba cvatu. U vrijeme kada cvate kesten, pčele masovno dolijeću i na cvat kupine.

Stručno putovanje pčelarske udruge "Petrinja" u Sloveniju

Pčelarskoj udruzi iz Petrinje odobrena je edukacija iz sredstava Nizozemske darovnice, u sklopu koje je organizirano stručno putovanje u Sloveniju.

Prvi dan stručnog putovanja započeli smo u **Slovenskom pčelarskom savezu** koji je smješten na brdu pri Lukovici, gdje nam je domaćin i voditelj programa bio tajnik **Anton Tomec**, koji je ujedno i održao predavanje o ulozi pčelarskog saveza. Osim njegovog, održana su još i četiri predavanja.

ISPRED SAVEZA

Tako je prof. dr. sc. Aleš Gregorc sa poljoprivrednog Instituta govorio o testiranju veterinarsko-medicinskih pripravaka za suzbijanje varoe, Nataša Lilek iz Javne savjetodavne službe za pčelarstvo prisutne je upoznala sa postupkom uvođenja HACCP-a i pravilnog označavanja proizvoda. Franc Šivic je predavao na temu pčelarskog turizma u Sloveniji, dok je Stane Plut, predsjednik saveza Bele Krajine, govorio o korištenju sredstava EU fondova.

Na kraju našeg druženja domaćin nas je proveo kroz zgradu Saveza i pokazao nam laboratorij za analizu meda, te dvorane za sastanke koje su posvećene slovenskim slavnim pčelarima i knjižnicu.

Idući dan započeli smo posjetom Pčelarskom muzeju u Radovljici kroz koji nas je provela voditeljica i opisala prikazane eksponate. Mogli smo vidjeti stare košnice i opremu, način seljenja, nešto noviju opre-

REKONSTRUIRANI PČELINJAK ANTONA JANŠE

ZAVOD ZA TURIZAM I KULTURU

mu i tipičan izgled slovenskog pčelinjaka. Nakon toga smo posjetili Zavod za turizam i kulturu koji se nalazi u Žirovnici u kojem nam je bio prikazan postupak prezentacije proizvoda i degustacija meda i pića na bazi meda, a potom smo prošetali do rekonstruiranog pčelinjaka **Antona Janše**.

Zatim smo posjetili obiteljsko - poljoprivredno gospodarstvo koje se bavi pčelarstvom i kao dopunskom djelatnošću - pčelarskim turizmom. Domaćin nas je proveo kroz pčelinjak i pokazao svoju modificiranu AŽ košnicu, a budući da smo pčelari - krenula je rasprava o tehnologiji pčelarenja i prinosima na paši crnogorice. Domaćin posjeduje poseban pčelinjak koji se sastoji od jedne prostorije u kojoj su košnice s pčelama, a druga prostorija je zapravo trgovina. Razdijeljene su staklom tako da posjetitelji mogu promatrati postupke pregleda pčelinje zajednice, kao i postupak vrcanja.

Treći dan smo posjetili oplodnu stanicu koja je finanirana iz projekta Leader. Svrha ovako izolirane stanice je proizvodnja trutova koji se koriste za osjemenjivanje rodonačelnih matica. Tamo nam je opisan postupak umjetnog osjemenjivanja matica i proizvodnja matica pomoću Jenterovog aparata. I na kraju putovanja smo posjetili pčelarsku stazu na kojoj je zasadeno medonosno bilje te je obilježeno tablama s opisom, pčelinjak i na kraju staze štand sa proizvodima.

Igor Petrović, Petrinja

OPLODNA STANICA - KAVEZI ZBOG MEDVJEDA

Napomena pčelarima: pridržavajte se propisa!

Da nepoznavanje propisa može biti skupo, s razlogom smatraju u udruženju pčelara Slavonije i Baranje Radilica iz Osijeka, te ovim putem podsjećaju pčelare na zakonske i podzakonske propise koji uređuju pitanje smještaja pčelinjaka u prostoru, kao i pravila kod preseljenja pčelinjaka.

Naime, jedan pčelar (podaci poznati UPSiB „Radilica“) nedavno je primio presudu Prekršajnog suda kojom je proglašen krivim za prekršaj iz čl. 61 st. 3 u svezi st. 1 toč. 10 Zakona o stočarstvu te mu je izrečena novčana kazna u iznosu od 1.400,00 kn jer preseljenje pčela nije obavio sukladno članku 33. istog zakona. Ipak, tajnik "Radilice" Nikica Zagorac, koji je ujedno i odvjetnik čija je uža specijalnost gospodarski kriminal, napomenuo je da je za navedeni prekršaj izrečena kazna ispod zakonskog minimuma jer je zapriječena kazna za fizičku osobu od 4.000,00 do 8.000,00 kuna, dok za pravnu osobu iznosi od 10.000,00 do 50.000,00 kuna.

KAKO NEPOZNAVANJE PROPISA MOŽE BITI SKUPO?

Prije svega, nadzor nad provedbom ovih propisa provode stočarski inspektorji.

Članak 33. Zakona o stočarstvu koji je povrijedio pčelar glasi:

Preseljenje pčela dopušteno je samo ako su sve pčelinje zajednice zdrave što se dokazuje svjedodžbom o zdravstvenom stanju i podrijetlu životinja sukladno propisima o veterinarskim mjerama.

(2) Način premještanja pčela, položaj pčelinjaka u odnosu na zemljište, javni put, ljudе i životinje, način zaštite, postupak s odbieglim rojem i druge postupke s pčelama propisuje ministar.

Ministar je donio propis koji uređuje navedenu materiju - *Pravilnikom o držanju pčela i katastru pčelinje paše* koji je objavljen u NN 18/08.

Uvjeti za postavljanje stacionarnog pčelinjaka propisani su u članku 3 navedenog Pravilnika kojim se kaže da je pčelar dužan postaviti pčelinjak tako da pčele ne smetaju susjedima, prolaznicima, domaćim životinjama i javnom prometu. Nije dopušteno postaviti pčelinjak na udaljenosti manjoj od 500 metara od proizvođačkih i prerađivačkih pogona i turističkih objekata tijekom turističke sezone. Nije dopušteno postaviti pčelinjak na udaljenosti manjoj od 100 metara od autoceste, željezničke pruge i aerodroma. Izletna strana pri smještaju pčelinjaka ne smije biti okrenuta prema autocesti, željezničkoj pruzi i aerodromu. Također nije dopušteno postaviti pčelinjak na način da minimalna udaljenost između dva pčelinjaka bude manja od 500 metara međusobne udaljenosti. Udaljenost između najblžeg pčelinjaka i registrirane oplodne stanice ne smije biti manja od 2 000 metara. Ako u stacioniranom pčelinjaku ima više od 20 pčelinjih zajednica, udaljenost od izletne strane do ruba javnog puta mora biti najmanje 50 metara, a od međe tuđeg zemljišta - najmanje 20 metara. Kada je udaljenost stacioniranog pčelinjaka u naseljenom mjestu manja od propisanih udaljenosti od navedenih u prethodnim stavcima, pčelinjak mora biti ograđen zaštitnom ogradiom (zid, puna ograda, gusta živica) višom od 2 metra. Ova ograda mora biti sa svih strana pčelinjaka 2 metra duža od dužine izletne strane pčelinjaka i postavljena najviše 10 metara od izletne strane.

Pitanje postavljanja selečih pčelinjaka uređeno je člankom 11 navedenog *Pravilnika*, a upravo za "Hrvatsku pčelu" tajnik "Radilice" Nikica Zagorac ukazuje na bitnu ulogu pašnih povjerenika s kojima se treba dogovoriti mjesto i način postavljanja pčelinjaka.

- Naime, navedenom odredbom je propisano da je povjerenik dužan sukladno kapacitetu pasišta prije dovoženja pčelinjih zajednica dogovoriti njihov smještaj s vlasnikom, odnosno korisnikom zemljišta, a ako pčelar samostalno dogovori s vlasnikom, odnosno korisnikom zemljišta smještaj pčelinjih zajednica, dužan je o istome obavijestiti povjerenika u roku od 48 sati od postignutog dogovora, što ukazuje da se seleći pčelinjaci na nekom prostoru mogu postavljati samo uz znanje (suglasnost) pašnog povjerenika, potvrđio je odvjetnik Zagorac.

Seleći pčelinjak mora biti međusobno udaljen najmanje 200 metara zračne linije i najmanje 500 metara od stacionarnog pčelinjaka, te najmanje 2 000 metara od oplodne stanice za uzgoj matica. Iznimno, razmak između stajališta može biti manji, ali u tom slučaju pčelinje zajednice dvojice vlasnika ne smiju imati zajednički koridor letenja.

Kada se radi o stajalištu na kojem će privremeno dovezene pčelinje zajednice prezimljavati - povjerenik može zahtijevati da je između stajališta za prezimljavanje i najblžeg stacioniranog pčelinjaka

najmanja zračna udaljenost od 500 metara.

Osim ovih odredbi, treba podsjetiti i na članak 12 *Pravilnika o držanju pčela i katastru pčelinje paše*, kojim je propisano da pčelar nakon postavljanja selećeg pčelinjaka na stajalište, (mišljenje je da to vrijedi za sve pčelinjake) mora odmah na vidljivom mjestu označiti vlasništvo pčelinjaka, pločom pravokutnog oblika koja ne smije biti manja od 20 cm x 30 cm, i na njoj mora biti čitko ispisano ime i prezime, odnosno naziv tvrtke, adresa, telefonski broj pčelara te broj pčelinjaka iz *Evidencije pčelara i pčelinjaka*, a kod ekološkog pčelinjaka - pčelar mora uz podatke iz stavka 1. ovoga članka na ploči

navesti broj upisa u *Upisnik ekoloških proizvodača* i naziv nadzorne stanice.

- Nadamo se da će ovo kratko upoznavanje s relevantnim propisima oko postavljanja pčelinjaka koje je sastavio **odvjetnik, stručnjak za gospodarski kriminal Nikica Zagorac**, pomoći pčelarima jer nepoznavanje propisa nikoga ne opravdava, a svatko tko se bavi nekom djelatnošću dužan je upoznati se sa propisima koji uređuju tu djelatnost, poručili su iz Upravnog odbora UPSiB "Radilica" iz Osijeka.

Uredila: Ivana Berg-Divald

Pčelarstvo na 3. Kongresu o ruralnom turizmu

U Osijeku se od 23. do 26. svibnja održavao 3. međunarodni Kongres o ruralnom turizmu. Od pret-hodnih (Hvar - 2007. i Mali Lošinj - 2010.) razlikovao se po znatno većem obimu: 200 sudionika iz zemalja u okruženju i EU, 140 znanstvenih i 20 stručnih radova, boljoj koordinaciji s naglaskom na širenje međunarodne suradnje, ali i činjenici da su po prvi put izlagane i teme vezane za pčelarstvo, priopćio je **Damir Gregurić iz UP Bujštine**.

U okviru sekcije „Kreiranje i distribucija proizvoda ruralnog turizma“ znanstveni rad grupe autora sa Instituta za poljoprivrednu i turizam u Poreču - „Uloga i značaj izložbi meda u promociji proizvoda – mišljenje pčelara“ izlagala je dr. sc. Kristina Brščić. Međunarodni sajam pčelarske opreme i pčelarskih proizvoda „Dane meda u Pazinu“ ocijenila je kao manifestaciju s izuzetno pozitivnim komercijalnim, ali i edukacijsko - promotivnim učinkom. Zbog neospornog doprinosa popularizaciji meda i ostalih pčelinjih proizvoda među građanstvom, te pčelarstva kao struke, ova izložba postaje i potencijalno zanimljiv ruralno-turistički proizvod.

Priliku za promociju projekta „Aparium – centar za promicanje pčelarstva“ Udruge pčelara Bujštine dobio je i **Damir Gregurić** izlaganjem stručnog rada: „Mala pčelarska škola – ključ za održivi razvitak struke i novi ruralno-turistički proizvod“.

- I dalje naglašavajući važnost edukacije mladih kao jedinog sigurnog ulaganja u budućnost struke, te inzistirajući na novom modelu obrazovanja pred-

IZLAGANJE DR. SC. KRISTINE BRŠČIĆ

KONGRES RURALNOG TURIZMA

kolske dijce i učenika osnovnih škola u specijaliziranom objektu i realnom okruženju, pokušao sam naći i poveznicu između profesije, tradicije i ruralnog turizma, jer dolazim iz okruženja gdje je turizam osnovni pokretač većine drugih djelatnosti, pa se taj most između pčelarstva i turizma nameće sam po sebi, kazao je **Damir Gregurić** koji smatra da su primjeri uspješnog povezivanja udrug, OPG-a, razvojnih agencija, LAG-ova, turističkih zajedница, područne i lokalne samouprave još uvek više iznimka nego pravilo, stoga ubuduće treba više pažnje posvetiti razotkrivanju kočnica u realizaciji projekata i rješavanju konkretnih problema u zakonskoj regulativi, pa i u samoj strategiji razvijatka ruralnog turizma.

- Isto vrijedi i za hrvatski pčelarski turizam, o kojem na Kongresu, nažalost, nije bilo ni spomena. Znanstvene opservacije zasigurno pomažu prepoznavanju dobrih ideja, (kojih u Hrvatskoj ne nedostaje), ali hoće li se one realizirati, ne ovisi toliko o entuzijazmu pojedinaca i znanstvenoj podlozi projekta, koliko o kreativnosti strukovnih udruženja i potpori relevantnih institucija na lokalnoj i nacionalnoj razini.

- Je li zbog karaktera samih pčelara (skromnih, gotovo samozatajnih ljudi) ili nekih drugih razloga, u ruralnom okruženju je pčelarstvo još uvek u sjeni drugih djelatnosti. Možda ova izlaganja i nisu veliki korak u promociji pčelarstva, ali i mali pomak je bolji od pasivnosti i neinventivnosti. Nije sporan nastavak borbe za njegov pravedniji i ravnopravniji status, već odgovor na pitanje: „Hoćemo li taj preokret u percepciji pčelarskog turizma uspjeti napraviti prije ulaska Hrvatske u EU?“, pita se ovaj izlagač iz UP Bujštine.

- S obzirom na značaj koji ima u stvaranju novih vrijednosti na ruralnim područjima (primjerice u Slove-

Dalmatinci slave draču

Jedna stara uzrečica kaže: „Gdje čeljad nije bijesna, kuća nije tjesna.“. Ova stara narodna, filozofska misao lijepo se uklapa u ponašanje dalmatinskih pčelara na području Kistanja gdje su se sastali pčelari iz Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zadarske županije, kako bi skupa proveli jedno lijepo poslijepodne i proslavili kraj paše drače - družeći se u prirodi na jednoj livadi, u hladu hrasta i klena, uz bogatu trpezu, za čiju pripremu je bio zadužen dopredsjednik udruge pčelara iz Kistanja Miljenko Šuša sa svojom obitelji.

Majka i supruga gospodina Miljenka bile su zadužene za pečenje kruha ispod peke, a senior Šuša za pečenje domaćeg janjca na ražnju. Ostali pčelari bili su zaduženi za osiguranje pića, pa se naravno nije propustila prilika za zadirkivanje čije je vino bolje, ali na kraju nije ostalo ništa osim praznih boca.

Budući da je ova manifestacija bila neformalna, sve se odvijalo neformalno - bez dnevnog reda i protokola, a sve teme su bile pokrivenе. Pričalo se o problemima pčela i pčelara koje uzrokuju prirodni poremećaji i koje uzrokuju sami pčelari. Nije propuštena prilika da se spomenu sve veći problemi koje pčelari čine pčelarima - kao što su sve češće krađe, podmetanja požara, slanje inspektora na kolege, sve češće „kaubojsko ponašanje“ - kako pčelara tako i povjerenika za katastar na terenu.

Spomenuto je da su pčelinje paše prirodni resurs države i da ih država može ustupiti HPS-u na upravljanje, a HPS te ovlasti može prenijeti na lokalne udruge. Međutim, ni jedni ni drugi pravo na korištenje pčelinjih paša ne mogu osporiti ni jednom pčelaru bez obzira iz koje županije ili udruge dolazi, a da primot ne krši *Pravilnik o držanju pčela*.

Postavljeno je pitanje *tko su ti kauboji koji određuju tko može doseliti svoje pčele na neku pašu, i na temelju čega oni znaju da je neka paša maksimalno iskorištena i da nema prostora za druge pčelare*.

Na pitanje povjereniku udruge iz Kistanja Jovanu Beriću - je li na područje od Knina do Benkovca primljeno previše pčelara, a pretpostavka je da se na tom području doselilo oko tisuću košnica, gospodin Berić je dao jedan rijetko kvalitetan odgovor: „Ako na pašu ne doselimo dovoljno pčela, nektar će otij-

niji), pčelarski turizam u Hrvatskoj je golemi neiskorišten potencijal, ali očito još uvijek neprepoznat ili podcijenjen. U kontekstu povlačenja sredstava iz EU fondova za male projekte u ruralnom turizmu, pred pčelarskim udrugama, HPS-om, turističkim zajednicama i agencijama širom Lijepe Naše tek stoje pravi izazovi. No, o tome na nekom od sljedećih kongresa, poručio je inženjer stočarstva Damir Gregurić.

Uredila: Ivana Berg-Divald

ci u zemlju neiskorišten!“. Dakle, od toga nikakve koristi ni pčelarima, ni vlasniku zemlje, ni vlasniku pčelinje paše, a vlasniku paše je upravo interes da prirodni resursi budu kvalitetno iskorišteni. Stoga na tom segmentu treba graditi sve pretpostavke za razgovore sa pčelarima i zakonodavcem kako bi nam svima bilo bolje.

Naravno da se nije propustila stara teme čiji je med bolji, pa se degustirala kadulja s Biokova i kadulja s Kornata, tako da je na kraju došlo do razmjene.

Koliko su teme neiscrpne, koliko je bilo zanimljivo da je na jednom mjestu bilo 15 ljudi (oprostite, 15 pčelara), a iako je u tijeku bilo europsko nogometno prvenstvo, nitko nije spomenuo ni nogomet ni sljedeći utakmicu Hrvatske sa Španjolskom, a ni političari niti političari nisu spomenuti.

Polako se primicala noć, pa je trebalo preseliti pčele na nove lokacije. Nikakvi zaključci nisu doneseni u smislu onog o čemu se čakulalo, jer se ovaj skup nije organizirao zbog toga, ali je dogovorenno da će sljedeće okupljanje biti ponovljeno na paši lipice, negde na području Gračaca.

Budući da su sudionici ovog okupljanja zadužili autora ovih redaka da izvijesti o skupu, autor uzima sebi za pravo na kraju zaključiti: „Kada bi bilo više ovakvih druženja među pčelarima - bilo bi i manje problema!“.

Do izvještaja sa sljedećeg druženja lijepo vas pozdravljam ma gdje bili, i medno svima!

Krste Bukvić, Zadar

U suradnji sa Klasterima "Slavonka" i „EcoruralNet“, UPSiB "Radilica" iz Osijeka organizira

6. regionalno međunarodno ocjenjivanje meda - Osijek 2012

Pod medijskim pokroviteljstvom Hrvatskog pčelarskog saveza
UPSiB "Radilica" iz Osijeka raspisuje

JAVNI NATJEČAJ

Za 6. Regionalno edukacijsko ocjenjivanje meda međunarodnog karaktera - Osijek 2012

Prijava za natjecanje

1. Na natjecanje se mogu prijaviti zainteresirani pčelari.

2. Za svaki uzorak meda potrebno je dostaviti dvije staklenke od 450 grama meda. Med ne smije biti kristaliziran, na naljepnici treba pisati: ime i prezime pčelara, točna adresa pčelara, godina rođenja, vrsta meda, godina proizvodnje, lokacija s koje med potječe.

3. Uzorci se dostavljaju od 20. do 31. srpnja 2012. godine, na adresu:

MILAN KRAMER
Baščanska 19
31 000 Osijek
Telefon: +385 31 561 908;
GSM: +385 98 582 592;
e-mail: u18milan@gmail.com,

4. Proglašenje pobjednika održat će se početkom rujna u sklopu sajma.

- Najbolje ocijenjeni med iz RH na natjecanju dobit će pehar;
- najbolje ocijenjeni med pčelarke iz RH dobit će pehar;
- najbolje ocijenjeni med iz inozemstva na natjecanju dobit će pehar;
- ako u jednoj vrsti ima više od 5 uzoraka meda, najbolje ocijenjeni uzorak dobit će titulu šampiona;
- diploma zlatnog obilježja i medalja dobiva se sa osvojenih od 23 do 25 bodova;
- diploma srebrnog obilježja i medalja dobiva se sa osvojenih od 21 do 22,9 bodova;
- diploma brončanog obilježja i medalja dobiva se sa osvojenih od 19 do 20,9 bodova;
- pčelari za ocjenjivanje mogu maksimalno prijaviti 5 vrsta meda;
- sav pristigli i ocijenjeni med poklonit ćešmo u humanitarne svrhe;
- kotizacija po uzorku meda je 70 kuna.

Slijed događanja:

- od 20. do 31. srpnja: prijem meda;
- od 8. do 9. kolovoza: mjerjenje vlage pomoću digitalnog refraktometra;
- 10. kolovoza: organoleptičko ocjenjivanje meda;
- 30. kolovoza objavljujemo prve neslužbene rezultate na internetskoj stranici: www.radilica-osijek.com;
- početkom rujna, na sajmu „Slavonka“ i „EcoruralNet“ proglašenje i podjela nagrada.

Sve to možete pratiti na našoj internetskoj stranici: www.radilica-osijek.com

Za Organizacijski odbor:
Upravni odbor UPSiB „Radilica“ Osijek

PČELARSKO DRUŠTVO "LEVANDA"

organizira manifestaciju "Dani meda otoka Hvara"

koja će se održati

od 24. do 26. srpnja 2012. godine
u Starom Gradu na otoku Hvaru

Glavni pokrovitelj je Splitsko-dalmatinska županija, a supokrovitelji su Grad Stari Grad i Turistička zajednica Staroga Grada.

Informacije na mob: 099/861-1658 - Boris Buratović

Program 4. regionalne manifestacije „Dani meda u Valpovštini“

Petrijevci, 14. i 15. srpnja 2012. godine

Pokrovitelj manifestacije: Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja
Organizator: Udruga pčelara „Valpovština“ Valpovo
Suorganizator: Općina Petrijevci

PRVI DAN: 14. SRPNJA 2012. (SUBOTA), OŠ PETRIJEVCI, OD 17 DO 19.30 SATI

- Otvaranje Manifestacije
- Međunarodni stručni skup
- Mato Zubac (Novi Sad): „Prirodna sredstva u borbi protiv bolesti pčela“
- Ivan Curiš (Konjičina): „Sakupljanje pčelinjeg otrova“
- Predsjednik Hrvatskog pčelarskog saveza Martin Kranjec:
„Aktualno stanje pčelarstva u Republici Hrvatskoj“

DRUGI DAN: 15. SRPNJA 2012. (NEDJELJA), LJETNA POZORNICA U PETRIJEVCIMA, OD 17 DO 22 SATA

- Prezentacije, degustacije i prodaja pčelinjih proizvoda (10 izlagača iz 5 županija: Vukovarsko-srijemska, Brodsko-posavska, Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska i Osječko-baranjska), radionica na otvorenom: stari pčelarski alati, apisarij sa živim pčelama, užičavanje i uvoskavanje okvira te vrcanje meda;
- predstavljanje najuspješnijih radova školske djece na temu pčelarstva u pjesmi, prozi i slici;
- igrokaz na temu pčelarstva.

SUPOKROVITELJI MANIFESTACIJE:

Osječko-baranjska županija; Grad Valpovo; Grad Belišće; Općina Bizovac

SPONZORI MANIFESTACIJE:

„Apimed“ Višnjevac; „Valmed“ Valpovo; Hotel Termia Bizovačke Toplice; Pčelarska zadruga „Pčelari Slavonije i Baranje“, Rončević i dr. Osijek

OGLASI

Prodajem do 1. 10. oplođene matice, neoplođene matice i zrele matičnjake. Izdajem račun. Obratite se s povjerenjem i na vrijeme jer kvalitetna matica ne košta – Ona plaća. Stjepan Kebet.
GSM. 098/706-545
www.kebet.net

Prodajem 100 LR nukleusa i 100 LR nastavaka sa pčelama, kao i zasebno pčeles na LR okvirima s maticom.
GSM. 098/240-418

Prodajem sjeme facelije iz 2011. godine. Mogućnost dostave pouzećem.
Tel. 042/714-227; GSM. 098/1680-915

Prodajem kamion sa 67 AŽ košnica i kontejner sa 14 AŽ košnica, te 72 AŽ nukleusa sa pčelama, sve staro 4 godine.
GSM. 098/9043-781

Prodajem 10 LR košnica na 2 nastavka. Cijena 750 kn/komad.
Tel. 048/851-318

Prodajem kamion furgon Turbo Zeta registriran za pčelarstvo za 52 košnice.
GSM. 098/786-084

Prodajem 50 LR košnica sa pčelama, jake zajednice. Splitsko-dalmatinska županija.
GSM. 098/9612-740

Prodajem kamion TAM 110 t11, za prijevoz kontejnera. Atestiran i registriran do kraja ožujka 2013.
GSM. 091/2983-333

Prodajem TAM 130 sa 56 AŽ košnicama, troetažne, sa mladim maticama i SMS vagom.
GM. 095/5303-435

Prodajem CMF 6-okvirnu LR kazetnu vrcaljku s programatorom. Može i zamjena za LR košnice.
GSM. 091/2023-512

Prodajem pčeles na jedan LR nastavak s mladim maticama, 50 komada. Slavonski Brod.
GSM. 098/226-951

Prodajem staro imanje na području bagremove paše. Terme Tuhelj.
GSM. 098/1837-004

Prodajem TAM 110 prilagođen za prijevoz AŽ košnica. Atestiran za pčelarstvo i nije registriran.
GSM. 099/827-1218

Prodajem kamion TAM registriran za pčelarstvo sa kontejnerom od 32 LR košnice, napučen s pčelama i pčeles na okvirima s mladim maticama.
GSM. 099/3523-944

Podajem satne osnove za LR košnice proizvedene 2012. godine, 1 kg/60 kn. Proizvođač je firma "Nektar" iz Bečeja u Vojvodini. Marko Mašić, pčelar, Zagreb.
GSM. 091/3222-221
Tel. 01/348-4480

Prodajem novu laku auto prikolicu, nekoristienu i registriranu 3. godine, može voziti 16 košnica. Sisak.
GSM. 098/929-0413

Mirko Gašpari (1960-2012)

Mirko Gašpari rođen je 28. siječnja 1960. godine u Virju gdje je živio sa suprugom i dvoje djece. Bavio se poljoprivredom, a sa 26 godina iz znatiželje se počeo baviti i pčelarstvom. Krenuo je s dvije košnice i postepeno je povećao njihov broj na 200. Bio je hrvatski vojni invalid, član Udruge vinogradara, voćara i pčelara iz Virja te pčelarske Udruge "Bagrem" iz Đurđevca. Preminuo je u 52. godini života. Sahranjen je 22. travnja 2012. godine na mjesnom groblju u Virju.

Posljednji pozdrav od prijatelja i pčelara.

Pčelarska udruga Bagrem Đurđevac
predsjednik Dražen Mihac

Pozivamo Vas na izlet u kolijevku slovenskog pčelarstva i kulture u Općini Žirovnica!

Dočekat ćemo Vas u mirnom seoskom okruženju, te Vas provesti po slikovitom pejzažu i predstaviti kulturnu baštinu našeg kraja. S Vama ćemo izbliza zaviriti u svijet slovenske autohone pčele "Kranjske sivke", upoznati slovensku kuhinju i okusiti blagotvorne učinke pčelinjih proizvoda.

Pogledat ćemo rekonstrukciju pčelinjaka znamenitog slovenskog pčelara Antona Janše i košnice, koje su posebnost slovenske pučke umjetnosti.

Posjetiti ćemo pčelarstvo »Noč« i uzgojnju stanicu »Kranjska čebela«, gdje Anton i Boštjan Noč uzgajaju matice »Kranjske sivke«. Boštjan Noč, predsjednik pčelarske udruge Slovenije, će nam predstaviti rad Slovenske pčelarske udruge.

Sadržaj i trajanje putovanja prilagodit ćemo Vašim željama.
Srdačno Vas pozivamo da nas posjetite!

Više informacija o izletu:
Zavod za turizem in kulturo Žirovnica
www.zirovnica.eu
e-mail: info@zirovnica.eu
Tel: +386 4 580 15 03

Članovi Hrvatskog pčelarskog saveza plaćaju članarinu preko pčelarskih udruga u iznosu od 225,00 kuna, u što je uključeno i dobivanje časopisa. Pretplata samo za časopis Hrvatska pčela iznosi 270,00 kuna, a za inozemstvo 39,00 EURA. Cijena pojedinog broja za Hrvatsku iznosi 30,00 kuna. Časopis izlazi u 11 brojeva, u nakladi od 5.300 primjeraka. Pretplata se tijekom godine ne može otkazati, a prima je Hrvatski pčelarski savez na broj žiro-računa 2484008-1100687902. Tiskara je "Grafika Markulin".

Upute za pripremu komercijalnih oglasa

Komercijalni oglasi moraju biti grafički pripremljeni i u pdf formatu dostavljeni najkasnije do 10. u mjesecu.

Cijena oglasa:

1/1	(16x24 cm)	4.200,00 kn
1/2	(16x12 cm)	2.500,00 kn
1/3	(16x7,5 cm)	1.800,00 kn
1/4	(16x6 cm, 8x12 cm)	1.300,00 kn
1/8	(5x8 cm)	650,00 kn

Popust na komercijalne oglase: 4x oglas -10%; 5-8x oglas -20%; 9-12x oglas -30%
Za sadržaj oglasa odgovaraju oglašivači.

Upute za pripremu malih oglasa građana

Mali oglasi moraju biti dostavljeni najkasnije do 10. u mjesecu za objavu u sljedećem broju časopisa. Svaki član HPS-a i preplatnik na časopis ima pravo iskoristiti jedan besplatni mali oglas godišnje. Svi sljedeći mali oglasi naplaćuju se 4,00 kune po riječi, a oglas mora sadržavati najmanje 10 riječi.

Upute za pripremu tekstova za objavu u časopisu Hrvatska pčela

Rukopisi i fotografije za objavu u časopisu primaju se najkasnije do 10. u mjesecu, te se nakon objave ne vraćaju. Autorski honorari plaćaju se po jednoj kartici, koja sadržava 1.450 znakova, u iznosu od 75,00 kuna/kartici. Za sadržaj tekstova odgovaraju sami autori. Ostali mediji koji preuzimaju tekstove, obavezno moraju navesti izvor informacija.

Otkupljujemo sve vrste **meda**.

Otkupljujemo propolis za potrebe vlastite prerađe.

Ugovaramo proizvodnju meda **u saču**.

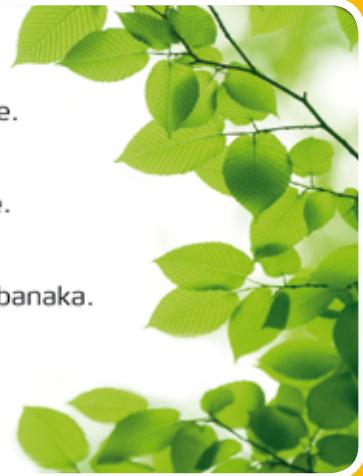
Tražimo kooperante za duže vremensko razdoblje.

Sklapamo višegodišnje **ugovore**.

Posredujemo za pčelarske **kredite** kod poslovnih banaka.

Apipharma d.o.o., Zagreb, Medarska 69
tel 01/63 99 000, faks 01/37 91 620, GSM 091/33 44 444
e-mail: apipharma@apipharma.hr

OTKUPLJUJEMO:

- SVE VRSTE MEDA
- MED U SAČU
- PROPOLIS
- CVJETNI PRAH
- MATIČNU MLJEĆ

VARŽAK M

Vrbovo 54, 10411 ORLE
TEL.: (01) 6239 144
FAX: (01) 6219 598

Problem se VĀROOM?....
VIŠE NE !!

Za EKOLOŠKU ZAŠTITU PČELA
NE ŠTETI PČELI NITI PČELARU
nema rezidua niti rezistencije
primjena bez ograničenja
VEĆI PRINOS DO 30%
nije lijek niti otrov
DOKAZANA UČINKOVITOST
od 94 do 100%

CHALK BROOD ekološki
preparat protiv
vapnenastog legla

Bimex prom d.o.o.
Info 098 1870178
e-mail: bimex@zg.t-com.hr
www.bimexprom.hr

APIS
PETRINJA

**PROIZVODNJA OPREME
ZA PČELARSTVO**

Proizvodimo:
košnice LR, AŽ i Farar;
nukleuse; matične rešetke;
razmake; spojke za
nastavljače

Pogon Čazma

Gornji Draganec 117

Tel./fax 043/776-062
044/862-737

OTKUPLJUJEMO MED

300melis

Zagreb, Rudeška 14

Tel.: 01/3886-994

GSM: 099/3886-994

www.vm2.hr

Kvaliteta iz šećerne repe

Najbolje iz prirode. Originalni proizvod.

APIINVERT® i APIFONDA® hrana za pčele na saharoznoj bazi najbolje kvalitete. Südzucker višedesetljetnim iskustvom osigurava i jamči visoku kvalitetu svih API proizvoda.

APIINVERT®

- upotrebljiv odmah, bez dodatnih tretmana
- visoki fruktozni sadržaj, idealna konzistencija
- medu bliske vrste i omjer šećera
- brzo uskladištenje za rezervu
- visoka iskoristivost sirupa
- optimalna kompatibilnost
- mikrobiološki stabilna

APIFONDA®

- šećerna pasta u obliku pogače
- upotrebljiv bez dodatnih tretmana
- mikrokristalna građa
- pčele je lako uzimaju
- minimalna proizvodnja kore
- optimalna kompatibilnost

Dodatne informacije tražite od Südzuckerovih stručnjaka:

Ing. Vladimír Algayer, +421 944 448 662, na slovačkom, mađarskom ili njemačkom
algayer.vladimir@gmail.com

SÜDZUCKERAG, Postfach 11 64, 97195 Ochsenfurt, Telefon +49 9331 91-210, Telefax +49 9331 91-305
Ili jednostavno preko web stranice: www.bienenfutter.eu